

Zasady i kryteria oceniania z historii w klasie IIIB LO.

Ocenianie.

Prace pisemne

1. Praca klasowa.

- zapowiedziana z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem po zakończeniu każdego działu programowego. Uczniowie mają **obowiązek** napisania pracy klasowej w terminie ustalonym przez nauczyciela. W przypadku nieobecności na pracy klasowej uczeń powinien niezwłocznie zgłosić się do nauczyciela i ustalić z nim termin jej napisania.

2. Kartkówka.

- krótka niezapowiedziana lub zapowiedziana praca pisemna maksymalnie z materiału z trzech ostatnich lekcji. W przypadku zapowiedzianej kartkówki nieobecność powoduje konieczność zaliczenia jej w innym terminie.

Możliwa jest **poprawa** pracy klasowej i kartkówki w terminie nie przekraczającym **miesiąca** od daty oddania przez nauczyciela sprawdzonej pracy pisemnej. Termin poprawy ustala nauczyciel.

Progi punktowe na pracach klasowych i kartkówkach z historii (poziom rozszerzony):

Próg zaliczeniowy: 40%

97%-100%- 6 (tylko na sprawdzianie)	60%-66%- 3
90%-96%- 5	50%-59%- 2+
83%-89%- 4+	40%-49%- 2
75%-82%- 4	0%-39%- 1
67%-74%- 3+	

3. Odpowiedź ustna.

- ustna odpowiedź maksymalnie z materiału z trzech ostatnich tematów lekcyjnych

Uczeń ma prawo do zgłoszenia trzech nieprzygotowań do lekcji historii w trakcie semestru.

4. Aktywność na zajęciach.

- **pięć plusów**- ocena **bardzo dobra**, **pięć minusów**- ocena **niedostateczna**

Plusy otrzymuje uczeń, który szczególnie **aktywnie uczestniczy w lekcji**.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń w przypadku, gdy pod koniec zajęć nie ma notatki z lekcji lub nie wykonał zadań zleconych przez nauczyciela.

Minusy otrzymuje uczeń, który **nie pracuje na lekcji** (nie robi systematycznie notatki, nie potrafi odpowiedzieć na pytania dotyczące bieżącego tematu, zajmuje się innym przedmiotem), **nie posiada podręcznika/ćwiczeń, zeszytu przedmiotowego, niewłaściwie zachowuje się podczas zajęć** (głośno rozmawia, korzysta z telefonu komórkowego, spóźnia się na lekcje itp.)

5. Oceny dodatkowe:

a. Referat. (przygotowany w formie pisemnej lub ustnej)

b. Udział w olimpiadach i konkursach przedmiotowych.

c. Przygotowywanie imprez szkolnych lub klasowych związanych z tematyką przedmiotu.

d. Wykonanie gazetki tematycznej.

Wystawienie oceny semestralnej i rocznej.

Ocena semestralna wystawiana jest na podstawie oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia w ciągu całego semestru roku szkolnego. Ocena roczna wystawiana jest na podstawie oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia w obu semestrach roku szkolnego. Ocena klasyfikacyjna nie jest średnią arytmetyczną ocen częściowych, ale sumą osiągnięć ucznia w danym okresie (semestrze/roku szkolnym) określającą przyrost jego wiedzy i umiejętności. Nauczyciel może podnieść uczniowi ocenę o jeden stopień w górę lub może wyznaczyć mu zadania, których wykonanie umożliwi uzyskanie mu wyższej oceny. **Nauczyciel może odmówić uczniowi możliwości poprawy oceny przed końcem semestru/roku szkolnego w przypadku, gdy uczeń wykazywał się w danym okresie negatywnym stosunkiem do przedmiotu (brak systematyczności w nauce, niska frekwencja, niewłaściwy stosunek do zajęć).**

Poprawa oceny niedostatecznej na pierwszy semestr.

Uczeń **ma obowiązek** poprawić ocenę niedostateczną uzyskaną na pierwszy semestr. Nauczyciel wyznacza uczniowi zakres materiału do zaliczenia oraz termin poprawy. Poprawa odbywa się wyłącznie w formie pisemnej. **W przypadku braku poprawy pierwszego semestru uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną na koniec roku. (oznacza to konieczność zdawania egzaminu poprawkowego z pierwszego semestru). W przypadku, gdy uczeń otrzyma ocenę niedostateczną z drugiego semestru zdaje egzamin poprawkowy z materiału drugiego semestru.**

Wymagania na oceny do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum „Zrozumieć przeszłość. Zakres rozszerzony” kl. 3

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
I. SYSTEM WIEDEŃSKI						
Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none">• Europa po wojnach napoleońskich• Zwołanie kongresu• Główni uczestnicy kongresu wiedeńskiego• Przebieg obrad• Główne decyzje kongresu• Pozostałe postanowienia kongre-	<ul style="list-style-type: none">– stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i>– lokalizuje w czasie: obrady kongresu wiedeńskiego (X 1814–VI 1815), zawarcie Świętego Przymierza (26 IX 1815)– lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kon-	<ul style="list-style-type: none">– stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi sił, ład wiedeński</i>– lokalizuje w czasie: podpisanie Aktu końcowego kongresu wiedeńskiego (9 VI 1815)– lokalizuje w przestrzeni nabytki terytorialne mocarstw europejskich uzyskane na	<ul style="list-style-type: none">– stosuje pojęcia: <i>ancien régime, koncert mocarstw</i>– lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Pięciu (I 1815), powstanie koncertu mocarstw (1818)– lokalizuje w przestrzeni państwa, które zniknęły z mapy Europy na skutek decyzji kongresu wiedeńskie-	<ul style="list-style-type: none">– przedstawia i ocenia rolę, jaką podczas obrad kongresu wiedeńskiego odegrali Klemens Metternich i Charles Talleyrand– wyjaśnia, jaką rolę odegrał kongres wiedeński w kwestii rozwiązania problemu niewolnictwa– wyjaśnia, dlaczego porządek ustalony na	<ul style="list-style-type: none">– ocenia możliwość rzeczywistej realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim– ocenia polityczne skutki decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim– ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim

	<p>su</p> <ul style="list-style-type: none"> • Święte Przymierze 	<p>gresu wiedeńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Napoleona I, Aleksandra I, Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga – wymienia państwa decydujące o porządku wiedeńskim – wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, czym było Święte Przymierze i w jakim celu powstało 	<p>kongresie wiedeńskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Charles’a de Talleyranda – wymienia cele, jakie przyświecały obradom kongresu wiedeńskiego – charakteryzuje zasady stanowiące podstawę porządku wiedeńskiego – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego dotyczące głównych mocarstw – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego podjęte w kwestii Niemiec i Włoch 	<p>go</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta Stewarta Castlereagh – omawia zmiany, jakie przyniosło Europe panowanie Napoleona I – omawia rolę, jaką odegrał Komitet Pięciu w tworzeniu ładu wiedeńskiego – omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego – przedstawia decyzje, jakie podjął kongres wiedeński w sprawie Szwajcarii, państw skandynawskich, Belgii i Holandii 	<p>kongresie wiedeńskim</p> <p>spotkał się z tak dużym sprzeciwem w państwach europejskich</p>	
<p>Funkcjonowanie systemu wiedeńskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sprzeciw wobec ładu wiedeńskiego • Sytuacja w państwach włoskich • Państwa niemieckie po kongresie wiedeńskim • Powstanie dekabrystów w Rosji • Restauracja monarchii we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>karbonariusze, dekabryści, rewolucja lipcowa</i> – lokalizuje w czasie: wybuch powstania dekabrystów (XII 1825), rewolucję lipcową (27–29 VII 1830), powstanie belgijskie (VIII–X 1830) – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rojaliści, samodzielnicy</i> – lokalizuje w czasie: okres restauracji Burbonów we Francji (1814–1830), pokój w Adrianopolu (1829), powstanie Młodej Europy (1834) – lokalizuje w przestrzeni kraje, w któ- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>buraszowie, konstytucja oktrojowana, ordonanse, ultrasi, biały terror, filhellenizm</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Związku Południowego (1821), zwołanie greckiego Zgromadzenia Naro- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>karliści, arakczejewszczyzna</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Serbów przeciwko Turcji (1804–1813 i 1815), nadanie Karty konstytucyjnej we Francji (1814), zjazd w Karlsbadzie (1819), prze- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w Europie w latach 20. i 30. XIX w. – ocenia rolę antytyreckiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu greckich dążeń niepodległościowych

	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja lipcowa • Powstanie Belgii • Bałkany na początku XIX wieku • Wojna o niepodległość Greków 	<p>cie: Aleksandra I, Ludwika Filipa I</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób Święte Przymierze stało na straży ładu wiedeńskiego – wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu – omawia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej we Francji – przedstawia okoliczności uzyskania przez Belgię niepodległości 	<p>rych w latach 30. XIX w. doszło do wystąpienia rewolucyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Wilhelma I, Leopolda I – wyjaśnia, dlaczego porządek ustalony na kongresie wiedeńskim spotkał się z tak dużym sprzeciwem w państwach europejskich – omawia sytuację polityczną we Włoszech po kongresie wiedeńskim – wymienia cele, jakie przyświecały karbonariuszom i metody, którymi się posługiwali w ich realizacji – wymienia przyczyny wybuchu powstania dekabrystów w Rosji – omawia skutki powstania dekabrystów – charakteryzuje sytuację we Francji w dobie restauracji – omawia przebieg rewolucji lipcowej we 	<p>dowego (1822), interwencją Świętego Przymierza w Hiszpanii (1823), traktat londyński (1830), podział Królestwa Niderlandów na Belgię i Holandię (I 1831), uchwalenie konstytucji belgijskiej (II 1831)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Navarino (1827) – identyfikuje postacie: Ferdynanda VII Burbona, Filippa Buonarrotiego, Ludwika XVIII, Karola X Burbona, Aleksandra Ipsilantisa, George'a Byrona – przedstawia skutki działalności karbonariuszy w państwach włoskich – przedstawia rolę, jaką we włoskim i europejskim ruchu niepodległościowym odegrał Giuseppe Mazzini – omawia działalność niemieckich związków studenckich 	<p>wrót polityczny w Hiszpanii (1820), zdobycie Missolungi (1826), powstanie robotników w Lyonie (1831), konferencję w Londynie (1830–1831)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Luigiego Minichiniego, Pawła Pestela, Jerzego Czarnego Karadziordziewicza, Miłosza Obrenowicza, Ottona Wittelsbacha – wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie – wyjaśnia, jakie były przyczyny interwencji Świętego Przymierza w Hiszpanii – przedstawia ustrój Francji określony w Karcie konstytucyjnej z 1814 r. – przedstawia przyczyny podziału Królestwa Niderlandów – omawia sytuację polityczną na Bałkanach 	
--	--	---	---	---	---	--

			<p>Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności, w jakich Grecy rozpoczęli walkę o niepodległość – przedstawia przebieg wojny o niepodległość Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia politykę Aleksandra I w Rosji i Królestwie Polskim – wyjaśnia, dlaczego ordonanse Karola X wywołały protesty Francuzów – wyjaśnia, na czym polegał postępowy charakter rządów Ludwika Filipa – omawia sytuację Greków w państwie tureckim – wyjaśnia, dlaczego Rosja zdecydowała się poprzeć Greków w walce o niepodległość 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie znaczenie dla greckiego ruchu niepodległościowego miał filhellenizm 	
Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny rewolucji przemysłowej • Postęp techniczny i rozwój przemysłu • Rewolucja przemysłowa w Europie • Przemiany ekonomiczne w Stanach Zjednoczonych • Przemiany społeczne • Rozwój transportu • Rozwój medycyny 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, kapitał, urbanizacja, klasa robotnicza</i> – lokalizuje w przestrzeni regiony Europy, w których w pierwszej połowie XIX w. najintensywniej rozwijał się przemysł – omawia przyczyny rewolucji przemysłowej – przedstawia zmiany, 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rewolucja agrarna, drobnomieszczaństwo, inteligencja</i> – lokalizuje w czasie otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825) – lokalizuje w przestrzeni państwa europejskie, w których doszło do największego rozwoju kolei – identyfikuje postać George’a Stephensona – wyjaśnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>pruska droga do kapitalizmu</i> – lokalizuje w czasie: skonstruowanie parowca (1807), powstanie Niemieckiego Związku Celnego (1834) – identyfikuje postać Roberta Fultona – omawia zmiany, jakie w przemyśle włókienniczym wywołała rewolucja przemy- 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Abrahama Darby’ego I i II, Henry’ego Corta, Edwarda Jennera, Ignaza Philippa Semmelweisa – wyjaśnia, jakich przełomowych odkryć dokonano w dziedzinie medycyny w pierwszej połowie XIX w. – omawia wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy Niemiec i Francji 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej

		<p>które nastąpiły w dziedzinie komunikacji i transporcie w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– wymienia skutki rewolucji przemysłowej</p>	<p>Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej</p> <p>– omawia zjawiska, które złożyły się na rewolucję przemysłową</p> <p>– przedstawia, na czym polegała rewolucja agrarna</p> <p>– wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i przemysłową</p> <p>– wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia naukowe pierwszej połowy XIX w.</p> <p>– omawia warunki pracy robotników w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>słowa oraz ich skutki</p> <p>– przedstawia zmiany, jakie w przemyśle hutniczym wywołała rewolucja przemysłowa oraz ich skutki</p> <p>– wymienia czynniki, które zdecydowały o szybkim rozwoju przemysłowym Niemiec i Francji</p> <p>– charakteryzuje przemiany społeczne wywołane rewolucją przemysłową</p> <p>– wymienia czynniki, jakie miały wpływ na rozwój przemysłowy Stanów Zjednoczonych w XIX w.</p>		
Nowe idee	<ul style="list-style-type: none"> • Liberalizm • Konserwatyzm • Ruchy narodowe • Kwestia robotnicza • Ruch czartystów • Socjalizm utopijny • Narodziny socjalizmu naukowego 	<p>– stosuje pojęcia: <i>liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm (socjalizm naukowy)</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa</p> <p>– wymienia idee poli-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>liberalizm gospodarczy, laicyzacja, socjalizm utopijny, walka klas, proletariat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opublikowanie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>– identyfikuje posta-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>leseferyzm, reakjniści, czartyzm, falanster</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Karty praw ludu (1837)</p> <p>– identyfikuje postacie: Benjamina Constanta, Alexisa de Tocqueville’a, François-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ludyzm, metoda dialektyczna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Organizacji Związków Zawodowych (1833), założenie Londyńskiego Stowarzyszenia Robotników (1836)</p>	<p>– ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych</p> <p>– ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup</p>

		<p>tyczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób robotnicy walczyli o swoje prawa w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>cie: Roberta Owena, Claude'a Henriego de Saint-Simona, Charles'a Fouriera</p> <p>– omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego postulaty socjalizmu utopijnego nie były możliwe do zrealizowania</p>	<p>sa-René de Chateaubrianda, Georga Wilhelma Friedricha Hegla</p> <p>– przedstawia postulaty i działalność czartystów</p> <p>– wskazuje różnice między socjalizmem utopijnym a komunizmem</p> <p>– wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na kształtowanie się świadomości narodowej w XIX w.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Josepha de Maistre'a, Neda Ludda</p> <p>– przedstawia przyczyny narodzin luddyzmu</p> <p>– omawia proces tworzenia się związków zawodowych w Wielkiej Brytanii</p> <p>– przedstawia osiągnięcia XIX-wiecznego ruchu robotniczego</p>	<p>pozbawionych wpływu na losy państwa</p>
<p>Kultura w pierwszej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Literatura i sztuka klasycystyczna • Romantyzm • Romantyzm w teatrze • Literatura romantyczna • Sztuki plastyczne w romantyzmie • Malarstwo romantyczne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>klasycyzm, romantyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Friedricha Schillera, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwika van Beethovena, Fryderyka Chopina</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne klasycyzmu w literaturze i sztuce</p> <p>– wymienia cechy romantyzmu</p> <p>– wyjaśnia wpływ romantyzmu na kształtowanie się poczucia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>eklektyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Jacques'a-Louisa Davida, Victora Hugo, George'a Byrona, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca</p> <p>– przedstawia okoliczności narodzin romantyzmu</p> <p>– omawia założenia romantyzmu</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne romantyzmu w literaturze</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>neogotyck, neoromanizm, powieść gotycka</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Michaiła Lermontowa, Waltera Scotta, Charlesa Dickensa, Jane Austen, Théodore'a Géricault, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Ferenc Liszta, Roberta Schumanna, Francisca Goi, Eugène'a Delacroix</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał fenomen ro-</p>	<p>– identyfikuje postacie: Jeana-Auguste'a Dominique'a Ingres, Antonia Canovy, Bertela Thorvaldsena, Karla Friedricha Schinkla, sióstr Brontë, George Sand, Horace'a Walpole'a, François Rude'a, Pierre-Jeana Davida d'Angersa</p> <p>– omawia, jak zmienił się teatr w epoce romantyzmu</p> <p>– przedstawia osiągnięcia XIX-wiecznych pisarek romantycz-</p>	<p>– ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w pierwszej połowie XIX w.</p>

		tożsamości narodowej	– omawia cechy malarstwa romantycznego	romantyzmu – omawia style w architekturze okresu romantyzmu – przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu	nych – wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia – porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie	
Ameryka w pierwszej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Ameryka Łacińska na początku XIX wieku • Dekolonizacja Ameryki Południowej • Meksyk i Ameryka Środkowa • Niepodległość Brazylii • Stany Zjednoczone na początku XIX wieku • Rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych • Walki z ludnością rdzenną i Meksykiem 	<p>– stosuje pojęcia: <i>izolacjonizm, doktryna Monroego</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie doktryny Monroego (1823)</p> <p>– identyfikuje postać Jamesa Monroego</p> <p>– przedstawia skutki społeczne rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała zasada izolacjonizmu</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę USA z Meksykiem (1846–1848)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych</p> <p>– identyfikuje postać Simóna Bolívara</p> <p>– omawia etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się amerykańskiego systemu dwupartyjnego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Kreole, Metysi, junta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: kompromis z Missouri (1820–1821), ogłoszenie niepodległości Meksyku (1821) i Brazylii (1822)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa Ameryki Południowej, które jako pierwsze uzyskały niepodległość</p> <p>– identyfikuje postacie: Francisca de Miranda, José de San Martína, Thomasa Jeffersona, Alexandra Hamiltona, Andrew Jacksona, Antonia Lopeza de Santa Anny</p> <p>– charakteryzuje proces dekolonizacji Ameryki Łacińskiej</p> <p>– wyjaśnia, w jakich</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>libertadorzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie niepodległości Haiti (1804), Argentyny (1816), Chile (1818), Peru (1821) i Boliwii (1825); bitwę pod Boyacá (1819); plan z Iguala (1821); bitwę pod Ayacucho (1824); traktat pokojowy w Guadalupe Hidalgo (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra I Bragança, Agustína de Iturbide, François-Dominique’a Toussaint Louverture’a</p> <p>– omawia sytuację polityczną Ameryki Łacińskiej w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– przedstawia okolicz-</p>	– ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA

				okolicznościach Brazylii uzyskała niepodległość – przedstawia drogę Meksyku i państw Ameryki Środkowej do niepodległości	ności, w jakich Haiti uzyskało niepodległość – wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy w walce o wolność kolonii hiszpańskich	
Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Rewolucja lutowa we Francji • Wiosna Ludów w krajach niemieckich • Wiosna Ludów we Włoszech • Rewolucja w Wiedniu • Powstanie węgierskie • Bilans Wiosny Ludów 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Wiosna Ludów, parlament frankfurcki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Wiosnę Ludów (1848–1849), wybuch Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848), wybuch Wiosny Ludów w Prusach (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w Austrii (III 1848)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do wystąpienia o podłożu społecznym, oraz rewolucji narodowowyzwoleńczych</p> <p>– wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego próby zjednoczenia Niemiec w czasie Wio-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe, konstytucja okrojona</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: proklamowanie II Republiki Francuskiej (25 II 1848), obrady parlamentu frankfurckiego (V 1848–VII 1849), wybór Ludwika Napoleona Bonapartego na prezydenta Francji (XII 1848), powstanie węgierskie (III 1848–X 1849), zamach stanu Ludwika Napoleona Bonapartego (XII 1851), ogłoszenie cesarstwa we Francji (XII 1852)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa I,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bankiety, Komisja Luksemburska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: kryzys ekonomiczny i głód (1845–1849), rewolucję marcową w Związku Niemieckim (III 1848), powstanie czerwcowe w Paryżu (VI 1848), bitwę pod Custożą (VII 1848), bitwę pod Novarą (III 1849), ogłoszenie aktu detronizacji Habsburgów i Deklaracji niepodległości przez Węgrów (IV 1849), ogłoszenie konstytucji w Prusach (1850)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petöfiego, Karola Alberta</p> <p>– przedstawia reformy Rządu Tymczasowego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: zjazd liberałów w Heidelbergu (III 1848), drugie powstanie wiedeńskie (V 1848), uchwalenie nowej konstytucji francuskiej (XI 1848), przejęcie władzy w Austrii przez Franciszka Józefa I (XII 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdynanda I, Josepha Radetzky'ego</p> <p>– omawia ustrój Francji według konstytucji z 1848 r.</p> <p>– przedstawia cele, jakie stawiali przed sobą liberalni działacze niemieckiej Wiosny Ludów</p>	– ocenia bezpośrednie i długofalowe skutki Wiosny Ludów

		<p>sny Ludów zakończyły się porażką</p> <p>– przedstawia skutki polityczne i społeczne Wiosny Ludów</p>	<p>Wiktora Emanuela II, Giuseppe Garibaldi</p> <p>– omawia genezę Wiosny Ludów</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów we Francji</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p> <p>– charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w monarchii habsburskiej</p>	<p>we Francji</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpił upadek II Republiki Francuskiej</p> <p>– omawia przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach niemieckich</p> <p>– przedstawia działalność parlamentu frankfurckiego</p> <p>– przedstawia skutki, jakie przyniosła Wiosna Ludów Austrii i Węgrom</p>		
<p>Wojna krymska i jej skutki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turcja – <i>chory człowiek Europy</i> • Rosja Mikołaja I • Wojna krymska • Odwilż posewastopolska w Rosji 	<p>– stosuje pojęcie <i>odwilż posewastopolska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę krymską (1853–1856)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny krymskiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała odwilż posewastopolska w Rosji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>samowładztwo, panslawizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie kongresu pokojowego w Paryżu (III 1856)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni oblężenie Sewastopola (1854–1855)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni bitwy stoczone podczas wojny krym-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>reforma włościańska, ziemstwo, дума</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ultimatum Mikołaja I do sułtana (V 1853), reformę włościańską (III 1861)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Synopą (XI 1853), utworzenie Ochrazy (1881)</p>	<p>– lokalizuje w czasie: okres reform <i>tanzimat</i> w Turcji (1839–1876), powstanie Narodnej Woli (1879)</p> <p>– identyfikuje postaci: Florence Nightingale, Aleksandra Colonna-Walewskiego</p> <p>– przedstawia sytuację panującą w Turcji w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– ocenia politykę wewnętrzną Mikołaja I</p> <p>– ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej</p>

			<p>skiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Mikołaja I, Aleksandra II, Aleksandra III – wyjaśnia, w jaki sposób Mikołaj I realizował władzę absolutną w Rosji – omawia przebieg wojny krymskiej – wymienia postanowienia kongresu pokojowego w Paryżu – omawia reformy przeprowadzone w Rosji przez Aleksandra II 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Mahmuda II, Abdülmeccida I, Dymitra Milutina – wyjaśnia, dlaczego Turcję nazywano <i>chorym człowiekiem Europy</i> – omawia sytuację w Rosji przed wojną krymską – wyjaśnia, jaki wpływ na wybuch wojny krymskiej miał panslawizm 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia postawę państw europejskich wobec konfliktu rosyjsko-tureckiego – wyjaśnia, dlaczego wojnę krymską można uznać za koniec ładu wiedeńskiego i dominacji Świętego Przymierza w Europie 	
II. ZIEMIE POLSKIE W PIERWSZEJ POŁOWIE XIX WIEKU						
Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • Decyzje kongresu wiedeńskiego • Królestwo Polskie • Nauka i oświata w Królestwie Polskim • Przemiany gospodarcze w Królestwie • Wielkie Księstwo Poznańskie • Rzeczpospolita Krakowska • Zabór austriacki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Kongresówka, regulacja</i> – lokalizuje w czasie konstytucję Królestwa Polskiego (XI 1815), ogłoszenie ustawy regulacyjnej dla Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1823) – lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>konstytucja oktrojowana, Rada Administracyjna, Rada Stanu, ziemie zabrane, płodozmian</i> – lokalizuje w czasie: konstytucję Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815), utworzenie Galicyjskiego Sejmu Stanowego (1817) – lokalizuje w przestrzeni okręgi przemysłowe Królestwa Pol- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>rezydenci</i> – lokalizuje w czasie: powołanie Rady Najwyższej Tymczasowej (1813), wydanie edyktu regulacyjnego w Prusach (1816), powstanie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), funkcjonowanie sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800), traktaty rosyjsko-pruski i rosyjsko-austriacki o podziale Księstwa Warszawskiego (V 1815), utworzenie Ziemstwa Kredytowego dla Księstwa Poznańskiego (1821), założenie Konserwatorium Muzycznego (1821), powołanie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych i narodowych – ocenia wpływ Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20. XIX w. – ocenia wpływ reform F.K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich – wymienia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego – wyjaśnia, w jaki sposób łamano w Królestwie Polskim postanowienia konstytucji z 1815 r. – wymienia reformy przeprowadzone przez Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego 	<p>skiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Józefa Zajączka, Fryderyka Wilhelma III, Antoniego Henryka Radziwiłła, Nikołaja Nowosilcowa, Stanisława Staszica – charakteryzuje uprawnienia władzy ustawodawczej i wykonawczej w konstytucji Królestwa Polskiego – omawia przemiany w rolnictwie w Królestwie Polskim – przedstawia rozwój przemysłu w Królestwie Polskim – opisuje sposób funkcjonowania Wielkiego Księstwa Poznańskiego – przedstawia sposób zarządzania Galicją i jego konsekwencje – omawia proces uwłaszczenia chłopów z zaborze pruskim 	<p>(1827–1845), powołanie Konferencji Rezydentów (1833)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Stanisława Wodzickiego, Stanisława Kostki Potockiego – przedstawia sytuację w Księstwie Warszawskim po klęsce Napoleona I – wyjaśnia, dlaczego władze rosyjskie nie zgodziły się na przyłączenie ziem zabranych do Królestwa Polskiego – charakteryzuje rozwój oświaty w Królestwie Polskim – omawia podział ziem polskich pod zaborem pruskim – przedstawia sposób sprawowania władzy w Rzeczypospolitej Krakowskiej – omawia rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim – wyjaśnia, jaka była sytuacja gospodarcza 	<p>Instytutu Politechnicznego (1830)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postaci: Stanisława Grabowskiego, Józefa Maksymiliana Osolińskiego, Klementyny Hoffmanowej, Josepha Zerboniego di Sposettiego – przedstawia przesłanki, które przyczyniły się do powstania Rzeczypospolitej Krakowskiej – porównuje sposoby zarządzania i funkcjonowania ziem polskich pod zaborami w pierwszej połowie XIX w. – porównuje sytuację społeczeństwa polskiego pod zaborami – wyjaśnia, jaką rolę odgrywało Towarzystwo Przyjaciół Nauk – porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami w pierwszej połowie XIX w. 	<p>gospodarczy Królestwa Polskiego</p>
--	--	--	---	---	--	--

				na ziemiach znajdujących się pod zaborem austriackim		
Geneza powstania listopadowego	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy wielkiego księcia Konstantego • Opozycja legalna • Tajne związki • Działalność spiskowa • Królestwo Polskie w przededniu powstania • Armia Królestwa Polskiego 	<p>– stosuje pojęcie <i>kaliszanie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystąpienie kaliszian w sejmie (1820), zawiązanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828)</p> <p>– identyfikuje postaci: wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego</p> <p>– przedstawia cele, jakie stawiała przed sobą opozycja nielegalna</p> <p>– wymienia organizacje należące do opozycji nielegalnej</p> <p>– wskazuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania listopadowego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>cen-zura</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), utworzenie Towarzystwa Patriotycznego (1821), likwidację jawności obrad sejmu Królestwa Polskiego (1825)</p> <p>– identyfikuje postaci: Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy wielkiego księcia Konstantego</p> <p>– przedstawia program polityczny kaliszian</p> <p>– omawia działalność opozycji legalnej w Królestwie Polskim i konsekwencje, z jakimi się to spotkało</p>	<p>– lokalizuje w czasie: założenie Związku Przyjaciół „Panta Koina” (1817), wprowadzenie cenzury (1819)</p> <p>– identyfikuje postaci: Seweryna Krzyżanowskiego, Tomasza Zana</p> <p>– omawia politykę Aleksandra I wobec Polaków</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim wprowadzono cenzurę prewencyjną</p> <p>– omawia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstała opozycja legalna</p> <p>– charakteryzuje sytuację w Królestwie Polskim w przededniu powstania listopadowego</p>	<p>– lokalizuje w czasie powołanie sądu sejmowego (1827)</p> <p>– omawia strukturę i poziom wykszolenia armii Królestwa Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie czynniki zdecydowały o wysokiej jakości armii Królestwa Polskiego</p>	<p>– ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do Polaków</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym</p> <p>– ocenia wpływ księcia Konstantego na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20. XIX w.</p> <p>– ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego</p>

<p>Powstanie listopadowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wybuch powstania listopadowego • Próby porozumienia z carem • Wojna polsko-rosyjska • Europa wobec powstania • Upadek powstania 	<p>– stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: noc listopadową (29/30 XI 1830), akt detronizacji Mikołaja I (25 I 1831)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu powstania listopadowego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką</p> <p>– wskazuje przyczyny upadku powstania listopadowego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>dyktator</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Rządu Tymczasowego (3 XII 1830), ogłoszenie powstania za narodowe (18 XII 1830), wojnę polsko-rosyjską (II–X 1831)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni szturmu na Warszawę (6–8 IX 1831)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kierunki działań wojsk polskich i rosyjskich w czasie wojny z Rosją</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Maurycego Mochackiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Iwana Paskiewicza</p> <p>– omawia przebieg wydarzeń w czasie nocy listopadowej</p> <p>– przedstawia decyzje sejmu powstańczego i ich konsekwencje</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powołanie Towarzystwa Patriotycznego (1 XII 1830), ogłoszenie się dyktatorem przez J. Chłopickiego (5 XII 1830), samosądy w Warszawie (15 VIII 1831)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Dębem Wielkim i Iganiami (III 1831), kapitulację Modlina i Zamocia (X 1831)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny poza Królestwem Polskim, na których doszło do powstania w latach 1830–1831</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Sowińskiego</p> <p>– charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego rozpoczęcia do wybuchu wojny z Rosją</p> <p>– omawia reakcje państw europejskich na</p>	<p>– lokalizuje w czasie manifest Mikołaja I (17 XII 1830)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Nabełaka, Seweryna Goszczyńskiego</p> <p>– przedstawia postawy społeczeństwa polskiego w momencie wybuchu powstania</p> <p>– omawia próby porozumienia z carem podejmowane przez polityków i generalicję</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polskim politykom nie udało się rozwiązać kwestii chłopskiej</p> <p>– wyjaśnia, w jakie działania podczas powstania listopadowego zaangażowały się kobiety</p>	<p>– ocenia przygotowanie spiskowców do rozpoczęcia powstania</p> <p>– ocenia decyzje sejmu powstańczego</p> <p>– ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia</p>
------------------------------	---	--	---	---	--	---

			<p>– omawia przebieg wojny polsko-rosyjskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki dla powstania listopadowego miała postawa polskich naczelnych dowódców</p> <p>– przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy</p>	<p>wybuch powstania listopadowego</p> <p>– przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego</p>		
Wielka Emigracja	<ul style="list-style-type: none"> • Emigracja popowstaniowa • Działalność polityczna emigracji • Działalność księcia Czartoryskiego • Pozostałe ugrupowania emigracyjne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>zsyłka</i>, <i>Wielka Emigracja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Hôtel Lambert (1831), założenie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni główne kierunki emigracji polskiej w latach 1831–1832</p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Wiktora Heltmana</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopado-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>katorta</i>, <i>emisariusz</i>, <i>węglarstwo</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (XII 1831), ogłoszenie <i>Małego manifestu</i> TDP (17 III 1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Wielkiego manifestu</i> TDP (1836)</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Stanisława Worcella</p> <p>– omawia represje władz carskich wobec uczestników powsta-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Tymczasowego Emigracji (XI 1831), powstanie Młodej Polski (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Zamoyskiego, Józefa Dwernickiego</p> <p>– przedstawia stosunek władz pruskich i austriackich do powstańców, którzy szukali schronienia na ich terytoriach</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów społeczeństwa, a ina-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Francusko-Polskiego (1831), powołanie Konfederacji Narodu Polskiego (1836), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837)</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Czajkowskiego, Tomasza Malinowskiego</p> <p>– przedstawia organizację, założenia programowe i działalność organizacji węglarzy polskich</p> <p>– porównuje programy organizacji poli-</p>	<p>– ocenia rolę Wielkiej Emigracji w podtrzymywaniu myśli niepodległościowej</p>

		wym nazwano wielką – wymienia stronnic- twa polityczne Wiel- kiej Emigracji	nia listopadowego – omawia założenia programowe obozu konserwatywnego polskiej emigracji – przedstawia założe- nia programowe To- warzystwa Demokra- tycznego Polskiego zawarte w <i>Małym manifestie</i> – wyjaśnia, na czym polegał demokratycz- ny charakter <i>Małego manifestu</i> TDP	czej rządu państw Europy Zachodniej – charakteryzuje pro- gramy organizacji poli- tycznych Wielkiej Emi- gracji – przedstawia dyplo- matyczną działalność Hôtel Lambert – wyjaśnia, na czym polegał radykalizm programu Gromad Ludu Polskiego	tycznych Wielkiej Emi- gracji	
Ziemie polskie po powstaniu listo- padowym	<ul style="list-style-type: none"> • Królestwo Polskie po powstaniu listopadowym • Represje na ziemiach zabranych • Początki pracy organicznej • Organicznicy w Galicji i Królestwie Polskim • Działalność spiskowa w latach 1831–1846 • Powstanie krakowskie • Rabacja galicyjska 	– stosuje pojęcia: <i>rusyfikacja, germanizacja, praca organiczna, rabacja</i> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie Statutu organicznego (1832), wybuch powstania krakowskiego (22 II 1846), rabację galicyjską (II–III 1846) – identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wymienia represje popowstaniowe w	– stosuje pojęcia: „ <i>noc paskiewiczowska</i> ”, <i>gubernia, cytadela</i> – lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka niemieckiego jako urzędowego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1832), „ <i>nocy paskiewiczowskiej</i> ” (1833–1856), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), wprowadzenie języka rosyjskiego w administracji rządowej w Królestwie Polskim (1839)	– stosuje pojęcie <i>entuzjastki</i> – lokalizuje w czasie: powołanie I. Paskiewicza na namiestnika Królestwa Polskiego (1832), wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833), wprowadzenie nowego podziału administracyjnego w Królestwie Polskim (1837), założenie Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837), założenie Związku Narodu Pol-	– lokalizuje w czasie: powołanie E. Flotwella na nadprezydenta Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1830), partyzantkę Zaliwskiego (1833), utworzenie Konferencji Rezydentów (1833), umowę z Münschengrätz (1833), założenie Kasyna w Gostyniu (1835), ustanowienie warszawskiego okręgu naukowego (1839), powstanie w Poznaniu Towarzystwa Pomocy Naukowej dla Młó-	– ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości

		<p>Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania krakowskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania krakowskiego i zasięg rabacji galicyjskiej – identyfikuje postaci: Edwarda Flotwella, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego – omawia represje polityczne, oświatowe i gospodarcze w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym – omawia postanowienia Statutu Organicznego – przedstawia działania, jakie w ramach pracy organicznej podjęto w zaborze pruskim – wyjaśnia, jakie cele stawiali sobie działacze organizacji spiskowych powstałych po powstaniu listopadowym – wyjaśnia, na czym polegał demokratycz- 	<ul style="list-style-type: none"> ski (1839), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1839), powstanie Związku Plebejuszy (1842), kapitulację Krakowa (4 III 1846) – identyfikuje postaci: Dezyderego Chłapowskiego, Narcyzy Żmichowskiej, Seweryna Goszczyńskiego, Henryka Kamieńskiego, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Gorzkowskiego – wyjaśnia, jakie polityczne następstwa miało wydanie Statutu Organicznego – omawia represje po powstaniu listopadowym zastosowane na ziemiach zabranych – opisuje politykę władz pruskich w Wielkim Księstwie Poznańskim po powstaniu listopadowym – omawia działalność emisariuszy Młodej 	<ul style="list-style-type: none"> dzieży (1841) – identyfikuje postaci: Jana Koźmiana, Gustawa Potworowskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Zaliwskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego – wyjaśnia, jakie skutki polityczne miał układ w Münschengrätz – przedstawia działania, jakie w ramach pracy organicznej podjęto w zaborze rosyjskim i austriackim – przedstawia programy społeczno-polityczne głównych organizacji spiskowych działających na terenie zaborów w latach 1831–1836 	
--	--	---	---	--	---	--

			<p>ny charakter <i>Manifestu do Narodu Polskiego</i></p> <p>– charakteryzuje założenia pracy organicznej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny rabacji galicyjskiej</p>	<p>Polski i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego działalność spiskowa po powstaniu listopadowym nie przyniosła oczekiwanych rezultatów</p> <p>– wymienia organizacje spiskowe, wskazując obszar ich działania</p>		
<p>Polacy w czasie Wiosny Ludów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ziemie polskie przed Wiosną Ludów • Wybuch walk w Wielkopolsce • Polacy na Pomorzu, Mazurach i Śląsku • Wiosna Ludów w Galicji • Polacy w europejskiej Wiośnie Ludów • Skutki Wiosny Ludów dla sprawy polskiej • Echa Wiosny Ludów w Królestwie Polskim 	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Narodowego w Poznaniu (III 1848), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848)</p> <p>– identyfikuje postaci: Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza, Józefa Bema</p> <p>– przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim</p> <p>– omawia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>adres, serwituty, solidaryzm społeczny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: demonstracje w Krakowie i Lwowie (17 i 19 III 1848), ugodę w Jarosławcu (11 IV 1848), wcielenie Wielkiego Księstwa Poznańskiego do Prus (VII 1848)</p> <p>– identyfikuje postaci: Fryderyka Wilhelma IV, Wiktora Helmana, Franciszka Smolki, Franciszka Stadiona, Franciszka Józefa I</p> <p>– omawia sytuację na ziemiach polskich</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>era Bacha, moskalofilia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch powstania wielkopolskiego (29 IV 1848), powstanie Ligi Polskiej (VI 1848)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których Polacy wspierali wystąpienia Wiosny Ludów</p> <p>– identyfikuje postaci: Karola Libelta, Karla Wilhelma von Willisena, Henryka Dembińskiego, Aleksandra Bacha, Agendra Gołuchowskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób objawiał się</p>	<p>– lokalizuje w czasie kapitulację w Bardzie (9 V 1848), powstanie Głównej Rady Ruskiej (V 1848)</p> <p>– identyfikuje postaci: Floriana Ceynowy, Gustawa Gizewiusza, Józefa Szafranka, Józefa Lompy, Wojciecha Chrzanowskiego, Grzegorza Jachimowicza, Wacława Zaleskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Polacy tak licznie wspierali wystąpienia rewolucyjne Wiosny Ludów w innych krajach</p> <p>– wskazuje powody,</p>	<p>– ocenia skutki Wiosny Ludów dla sprawy polskiej</p> <p>– ocenia wkład Polaków w europejską Wiosnę Ludów</p>

			<p>przed Wiosną Ludów – przedstawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji – przedstawia program polityczny liberałów galicyjskich w czasie Wiosny Ludów</p>	<p>wzrost świadomości narodowej Polaków na Pomorzu i Śląsku – przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – przedstawia echa Wiosny Ludów w królestwie Polskim</p>	<p>dla których polscy wojskowi często stawali na czele rewolucyjnych armii w innych krajach – omawia proces rozbudzenia dążeń emancypacyjnych Ukraińców</p>	
<p>Kultura polska w pierwszej połowie XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój kultury polskiej pod zaborami • Klasycyzm początku XIX w. • Architektura klasycystyczna • Narodziny i rozwój polskiego romantyzmu • Romantyzm w kulturze • Mesjanizm polski 	<p>– stosuje pojęcie <i>romantyzm</i> – lokalizuje w czasie początek polskiego romantyzmu (1822) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki – charakteryzuje wpływy romantyzmu w polskiej architekturze, malarstwie i muzyce</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>klasycyzm, mesjanizm</i> – lokalizuje w czasie powstanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (1817) – identyfikuje postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Joachima Lelewela, Stanisława Staszica, Aleksandra Fredry, Artura Grotgiera – omawia rozwój kultury polskiej pod zaborami w pierwszej połowie XIX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla kultury polskiej miało powstanie Ossolineum – omawia działalność Adama Mickiewicza jako czołowego przed-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>eklektyzm, neogotyki</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800) – identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Aleksandra Orłowskiego, Piotra Michałowskiego, Andrzeja Towiańskiego – przedstawia cechy charakterystyczne architektury klasycystycznej pierwszej połowy XIX w. – omawia rozwój literatury klasycystycznej pierwszej połowy XIX w. – przedstawia rozwój</p>	<p>– lokalizuje w czasie utworzenie Towarzystwa Literackiego Polskiego w Paryżu (1832), założenie Biblioteki Polskiej w Paryżu (1839) – identyfikuje postacie: Antonia Corazziego, Jakuba Kubickiego, Chrystiana Piotra Aignera, Franciszka Wężyka, Ludwika Osińskiego, Cypriana Godebskiego, Władysława Anycza, Władysława Żeleńskiego, Augusta Cieszkowskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność kulturalna emigrantów w XIX w.</p>	<p>– ocenia rolę romantyzmu dla ówczesnych dziejów Polski</p>

			stawiciela romantyzmu polskiego – wyjaśnia, na czym polegała idea mesjanizmu Polski	kultury polskiej na emigracji		
Odwilż posewastopolska i geneza powstania	<ul style="list-style-type: none"> • Odwilż posewastopolska na ziemiach polskich • Polacy w czasie wojny krymskiej • Demonstracje patriotyczne • Próba kompromisu • Kształtowanie się obozów politycznych 	<p>– stosuje pojęcia: „bia-li”, „czerwoni”, branka</p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie żałoby narodowej (II 1861), mianowanie A. Wielopolskiego naczelnikiem rządu cywilnego (VI 1862), ogłoszenie branki (6 X 1862)</p> <p>– identyfikuje postać Aleksandra Wielopolskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r.</p> <p>– wymienia reformy przeprowadzone przez A. Wielopolskiego</p> <p>– wskazuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>odwilż posewastopolska</i>, <i>rewolucja moralna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: demonstrację z okazji 30. rocznicy bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1861), krwawą pacyfikację manifestacji patriotycznej w Warszawie (IV 1861), powstanie Komitetu Miejskiego (X 1861), powołanie Dyrekcji Krajowej (XII 1861)</p> <p>– identyfikuje postacie: Michaiła Górczaka, Aleksandra II, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga</p> <p>– opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim</p> <p>– omawia postawy Polaków wobec władzy carskiej w czasie</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>mil-lenerzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie Towarzystwa Rolniczego (1858), pierwszą wielką demonstracją patriotyczną (VI 1860), powołanie Delegacji Miejskiej (1861), powołanie A. Wielopolskiego na dyrektora Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego (1861)</p> <p>– identyfikuje postacie: Edwarda Jurgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Jarosława Dąbrowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Królestwa Polskiego miała działalność Towarzystwa Rolniczego</p> <p>– wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patrio-</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>czasu polskie</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie: rozwiązanie Towarzystwa Rolniczego i Delegacji Miejskiej (IV 1861), wprowadzenie stanu oblężenia w Królestwie Polskim (X 1861)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego Chmieleńskiego, Wasilija Kaplinskiego, Karola Majewskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego próba kompromisu między władzami carskimi i Polakami się nie powiodła</p>	<p>– ocenia skuteczność działań gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej</p> <p>– ocenia politykę prowadzoną przez A. Wielopolskiego w Królestwie Polskim</p>

			<p>odwilży posewastopolskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia proces narastania nastrojów narodowych i powstańczych w Królestwie Polskim – charakteryzuje politykę A. Wielopolskiego – omawia poglądy „białych” i „czerwonych” na kwestię niepodległości Polski – przedstawia skutki demonstracji patriotycznych z 1861 r. 	<p>tycznych w przededniu powstania styczniowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ polityki Aleksandra Wielopolskiego na radykalizację nastrojów w Królestwie Polskim – przedstawia proces kształtowania się obozów politycznych „czerwonych” i „białych” – wyjaśnia, dlaczego A. Wielopolski postanowił przeprowadzić branke 		
Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> • Wybuch powstania • Przebieg działań powstańczych • Siły powstańcze • Powstanie polskiego państwa podziemnego • Sprawa polska na arenie międzynarodowej • Dyktatura Traugutta i upadek powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>branka</i> – lokalizuje w czasie: przeprowadzenie branki (14/15 I 1863), wybuch powstania styczniowego (22/23 I 1863), ukaz o uwłaszczeniu chłopów (2 III 1864), koniec powstania styczniowego (V 1865) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Romual- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>państwo podziemne</i> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie <i>Manifestu</i> przez Komitet Centralny (22 I 1863), ogłoszenie się Tymczasowego Rządu Narodowego Rządem Narodowym (VI 1863), objęcie dyktatury przez R. Traugutta (X 1863) – lokalizuje w przestrzeni obszary, na których toczyły się 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie się M. Langiewicza dyktatorem powstania (III 1863), podpisanie konwencji Alvenslebena (8 II 1863), stracenie R. Traugutta (VIII 1864) – identyfikuje postacie: Karola Majewskiego, Józefa Haukego-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego – omawia sposób, w jaki w Manifestie Tymczasowego Rządu 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Anny Pustowój-tówny, Francesca Nul-la, Michaiła Murawjowa – wyjaśnia, na czym miał polegać pokojowy sposób rozwiązania kwestii polskiej zaproponowany przez mocarstwa zachodnioeuropejskie – wyjaśnia, dlaczego interwencja dyplomatyczna Londynu, Paryża oraz Wiednia się nie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, które z powstań narodowych – kościuszkowskie, listopadowe czy styczniowe – miało większe szanse powodzenia

		<p>da Traugutta</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego – określa czynniki, jakie wpłynęły na klęskę powstania styczniowego 	<p>główne walki podczas powstania styczniowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Stefana Bobrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóska – opisuje przebieg powstania styczniowego – omawia sposób organizacji, uzbrojenie i metody walki sił powstańczych – przedstawia sposób funkcjonowania polskiego państwa podziemnego – charakteryzuje działalność R. Traugutta – omawia postanowienia carskiego ukazu o uwłaszczeniu chłopów – przedstawia wydarzenia, które wpłynęły na upadek powstania styczniowego 	<p>narodowego rozwiązania kwestię chłopską</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstanie styczniowe przekształciło się w powstanie narodowe – omawia okoliczności, w jakich powstało polskie państwo podziemne – przedstawia stosunek państw europejskich do powstania styczniowego – omawia stosunek państw zaborczych do powstania styczniowego – omawia okoliczności, w jakich R. Traugutt sięgnął po dyktaturę 	<p>powiodła</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działania, jakie podjęli Polacy z zaboru pruskiego i austriackiego po wybuchu powstania styczniowego 	
III. ŚWIAT W EPOCE WĘGLA I STALI						
USA w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Stany Zjednoczone na początku XIX wieku • Przyczyny wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna</i> – lokalizuje w czasie: 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>abolicjonizm, demokracja, republikaństwo, segregacja rasowa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: kompromis z Missouri (1820), secesję Karoliny Południowej (XII) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie proces rekonstrukcji (1865–1877) – przedstawia rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego

	<p>domowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wojna secesyjna • Skutki wojny domowej • Rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych 	<p>wojnę secesyjną (1861–1865), zniesienie niewolnictwa (1 I 1863)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Abrahama Lincolna – omawia bezpośrednio przyczyny wojny secesyjnej – wyjaśnia, na czym polegała wojna totalna – omawia skutki wojny secesyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wybór A. Lincolna na prezydenta USA (1860), atak na Fort Sumter (12 IV 1861), kapitulację wojsk konfederackich w Appomattox (9 IV 1865) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gettysburgiem (1–3 VII 1863) – lokalizuje w przestrzeni podział USA w przededniu wojny secesyjnej – identyfikuje postacie: Jeffersona Davisa, Ulyssesa Granta, Roberta Lee – omawia różnice w rozwoju gospodczym, politycznym i społecznym między Północą a Południem USA – opisuje przebieg wojny secesyjnej 	<p>1860), powstanie Skonfederowanych Stanów Ameryki (II 1861)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni kierunki działań wojsk Unii i Konfederacji – przedstawia przyczyny podziału USA na Północ i Południe – wyjaśnia, jaki wpływ na konflikt między Północą i Południem miała kwestia stosunku do niewolnictwa – wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny secesyjnej miała Proklamacja emancypacji – porównuje potencjał militarny Unii i Konfederacji 	<p>gospodarczy USA po wojnie secesyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój gospodarczy USA w drugiej połowie XIX w. miała migracja z Europy 	<p>społeczne skutki</p>
Zjednoczenie Włoch	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcje zjednoczenia Włoch • Polityka zagraniczna Piemontu 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: „wyprawę tysiąca” (V 1860), powstanie Królestwa Włoch (III) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>risorgimento</i>, <i>plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie: wojnę Francji i Pie- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: objęcie funkcji premiera Piemontu przez C. Cavoura (1852), 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: układ w Plombières (VII 1858), pokój w Zurychu (XI 1859) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldi w zjednoczeniu państwa wło-

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią • Zjednoczenie Półwyspu Apenińskiego • Powstanie Królestwa Włoch 	<p>1861)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wiktora Emanuela II, Giuseppe Garibaldi, Camilla Cavoura – wymienia etapy jednoczenia Włoch – wyjaśnia, dlaczego to Królestwu Sardynii przypadła decydująca rola w procesie jednoczenia ziem włoskich 	<p>montu z Austrią (IV–VII 1859), plebiscyty na rzecz przyłączenia się do Piemontu (III–IV 1860), przyłączenie Wenecji do Włoch (1866)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Magentą i Solferino (1859) – lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Włoch – identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Napoleona III – przedstawia dwie koncepcje zjednoczenia państw włoskich – omawia przebieg wojny Piemontu i Francji z Austrią – wymienia skutki wojny Piemontu i Francji z Austrią – określa, w jakim celu powstał Czerwony Krzyż – opisuje proces jednoczenia Włoch 	<p>rozejm w Villafranca (VII 1859), powołanie Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (X 1863), uchwalenie konwencji genewskiej (1864)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni wyprawę „tyśiąca czerwonych koszul” w 1860 r. – identyfikuje postacie: Jeana Henriego Dunanta, Piusa IX – wyjaśnia, jaką rolę wśród państw włoskich odgrywało Królestwo Sardynii – charakteryzuje politykę zagraniczną Piemontu pod koniec lat 50. XIX w. – przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża – wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Włoch można nazwać procesem oddolnym 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Calatafimi i nad rzeką Volturmo (1860) – wyjaśnia, jaką rolę w procesie jednoczenia Włoch odegrała Francja – wskazuje wydarzenia na arenie międzynarodowej, jakie umożliwiły Włochom zakończenie procesu zjednoczenia 	<p>skiego</p>
Zjednoczenie Niemiec i	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcje zjednoczenia Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>zjednoczenie „krwi i żelaza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>koncepcja Małych Nie-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>depesza emska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: dyplom październiko- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zjednocz- niową politykę O. von

<p>powstanie Austro-Węgier</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojny z Danią i Austrią • Wojna francusko-pruska i powstanie II Rzeszy • Powstanie Austro-Węgier 	<p><i>zem”</i> – lokalizuje w czasie: wojnę Prus z Danią (1864), wojnę Prus z Austrią (1866), wojnę francusko-pruską (1870–1871), powstanie Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871) – identyfikuje postać Ottona von Bismarcka – przedstawia rolę Prus w jednoczeniu państw niemieckich – wymienia wydarzenia, które składały się na proces jednoczenia Niemiec <i>krwią i żelazem</i> – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie Cesarstwa Niemieckiego</p>	<p><i>mieć, koncepcja Wielkich Niemiec</i> – lokalizuje w czasie: objęcie funkcji premiera Prus przez O. von Bismarcka (1862), powstanie Związku Północnoniemieckiego (1867), powstanie Austro-Węgier (1867), pokój we Frankfurcie (10 V 1871) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Sadową (VII 1866), bitwę pod Custozą (1866), bitwę pod Sedanem (IX 1870) – lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Niemiec – identyfikuje postacie: Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I, Napoleona III – omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec – charakteryzuje politykę O. von Bismarcka zmierzającą do zjednoczenia Niemiec – wyjaśnia, dlaczego doszło do wojny Prus z</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Związku Celnego (1834), erę Bacha (1849–1859), rozejm w wojnie francusko-pruskiej (28 I 1871) – identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Aleksandra von Bacha, Agenora Gołuchowskiego – przedstawia przyczyny i skutki wojny Prus z Danią – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny Prus z Austrią – przedstawia okoliczności powstania i zasady funkcjonowania Związku Północnoniemieckiego – przedstawia cechy charakterystyczne ery Bacha – omawia proces przekształcania się monarchii Habsburgów w państwo dualistyczne – wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Niemiec</p>	<p>wy (1860), patent lutowy (II 1861), ogłoszenie konstytucji Austro-Węgier (XII 1867) – identyfikuje postacie Antona von Schmerlinga, Gyula’ego Andrássy’ego – wyjaśnia, jakie możliwości dawało wykozystanie przez pruską armię nowych zdobyczy techniki</p>	<p>Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe</p>
--------------------------------	--	---	---	---	--	--

			<p>Francją</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg wojny francusko-pruskiej – przedstawia okoliczności ogłoszenia powstania II Rzeszy – wymienia skutki wojny francusko-pruskiej – przedstawia okoliczności powstania Austro-Węgier 	można nazwać procesem odgórnym		
Kolonializm	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny ekspansji kolonialnej • Wielka Brytania i jej kolonie • Kolonializm francuski • Kolonializm innych państw europejskich • Skutki ekspansji kolonialnej • Konflikty kolonialne 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>kolonializm, metropolia</i> – lokalizuje w przestrzeni kolonialne imperia Wielkiej Brytanii i Francji – charakteryzuje przyczyny ekspansji kolonialnej w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, dlaczego dochodziło do konfliktów kolonialnych – wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dominium, protektorat</i> – lokalizuje w czasie: powstanie tajpingów (1851–1864), powstanie sipajów (1857–1859), powstanie bokserów (1899) – lokalizuje w przestrzeni kolonialne imperia Hiszpanii, Portugalii, Holandii, Belgii i Włoch – identyfikuje postać Cecila Johna Rhodesa – przedstawia korzyści, jakie z kolonializmu czerpali biali osadnicy – przedstawia proces 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wojny opiumowe (1839–1841, 1856–1860), wojny burskie (1880–1881, 1899–1902), powstanie Mahdiego (1881–1899) atak Włoch na Abisynię (1896), incydent w Faszodzie (1898) – omawia sposób organizacji brytyjskiego imperium kolonialnego – omawia przyczyny i skutki powstania sipajów – wyjaśnia, w jaki sposób Brytyjczykom udawało się utrzymy- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wojnę brytyjsko-zuluską (1879), powstanie Związku Południowej Afryki (1910) – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu brytyjskiego imperium kolonialnego odegrała Brytyjska Kompania Wschodnioindyjska – wyjaśnia, z czego wynikało szybkie uzyskanie statusu dominium przez Kanadę i Australię – omawia politykę kolonialną Hiszpanii, Portugalii, Holandii, Belgii i Włoch w dru- 	– ocenia politykę kolonialną Wielkiej Brytanii

			<p>powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego w Afryce i Azji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego brytyjskie imperium kolonialne nazywano <i>imperium, nad którym słońce nie zachodzi</i></p> <p>– przedstawia politykę mocarstw kolonialnych wobec Chin</p> <p>– przedstawia proces budowania francuskiego imperium kolonialnego w Afryce i Azji</p>	<p>wać kontrolę nad morzami i oceanami niemal całego świata</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał Kanał Sueski dla brytyjskiego kolonializmu</p> <p>– omawia sposób organizacji francuskiego imperium kolonialnego</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki konfliktów kolonialnych w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>giej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w koloniach afrykańskich</p>	
Epoka węgla i stali	<ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcia nauk przyrodniczych • Rozwój przemysłu • Gospodarka monopolistyczna • Rozwój transportu • Rozwój motoryzacji • Przemiany w rolnictwie 	<p>– lokalizuje w czasie: opublikowanie teorii ewolucji i doboru naturalnego (1859), pierwszy lot samolotem (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marii Skłodowskiej-Curie, Charlesa Darwina</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego teorie C. Darwina zrewolucjonizowały świat nauki</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>monopol, płodozmian, teoria ewolucji</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: opracowanie metody destylacji ropy naftowej przez W. Łukasiewicza (1853), otwarcie Kanału Sueskiego (1869)</p> <p>– identyfikuje postacie: Thomasa Alvy Edisona, Alexandra Grahama Bella, Guglielma Marconiego, Wilhelma Roentgena,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>syndykat, trust, koncern, melioracja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: skonstruowanie i opatentowanie żarówki (1879), otwarcie Kanału Kilońskiego (1895), otwarcie Kanału Panamskiego (1914)</p> <p>– identyfikuje postacie: André Ampère’a, Georga Ohma, Michela Faradaya, Antoinette’a Henriego Becquerela, Pierre’a Curie,</p>	<p>– identyfikuje postacie: Hansa Christiana Oersteda, Jönsa Jacoba Berzeliusa, Justusa von Liebiga, Rudolfa Virchowa, Étienne’a Lenoira, Nikolausa Otto</p> <p>– charakteryzuje przemiany w rolnictwie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>	<p>– ocenia wpływ przemian naukowych i technologicznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. na zmianę standardu życia społeczeństwa europejskiego</p>

		<p>miały wynalazki w dziedzinie transportu i komunikacji</p>	<p>Louisa Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Ignacego Łukasiewicza, Alfreda Nobla, Ernesta Malinowskiego, Willbura i Orville'a Wrightów</p> <p>– omawia znaczenie, jakie miał rozwój telekomunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– omawia kierunki rozwoju przemysłu w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu właściciele przedsiębiorstw tworzyli monopole</p> <p>– charakteryzuje rozwój transportu w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>	<p>Maxa Plancka, Ernesta Rutherforda, Dmitrija Mendelejewa, Johna Daltona, Ferdinanda von Zeppelina, Gottlieba Daimlera, Carla Benza, Rudolfa Diesla</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miało zastosowanie odkryć w dziedzinie elektromagnetyzmu</p> <p>– omawia osiągnięcia naukowe w dziedzinie fizyki</p> <p>– omawia osiągnięcia naukowe w dziedzinie chemii i biologii</p>		
<p>Zmiany cywilizacyjno-społeczne w XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przemiany cywilizacyjne • Zmiany w oświacie • Rozwój higieny i medycyny • Migracje • Emancypacja społeczna i polityczna 	<p>– stosuje pojęcia: <i>urbanizacja, eksplozja demograficzna</i></p> <p>– identyfikuje postać Marii Skłodowskiej-Curie</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>chOROBY cywilizacyjne, emancypacja, sufrażystki</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni główne kierunki migracji ludności europejskiej w XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>antyseptyka, feminizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Powszechnej Unii Kobiet (1889), czarny piątek (XI 1910)</p> <p>– identyfikuje postacie: Pierre'a Curie,</p>	<p>– lokalizuje w czasie kongres w sprawie kobiet w Seneca Falls (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Josepha Listera, Felixa Hoffmanna, Willema Einthovena,</p>	<p>– ocenia wpływ zmian w systemie oświaty na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa w XIX w.</p> <p>– ocenia wpływ, jaki miał rozwój higieny i medycyny na życie</p>

	kobiet	doszło do eksplozji demograficznej – wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miał rozwój higieny	– identyfikuje postacie: Roberta Kocha, Louisa Pasteura, Wilhelma Roentgena – omawia wpływ industrializacji na urbanizację w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – omawia zmiany w systemie oświaty i ich wpływ na ograniczenie lub likwidację analfabetyzmu – charakteryzuje zjawisko migracji w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – wymienia najważniejsze postulaty ruchu kobiecego na przełomie XIX i XX w.	Emmeline Pankhurst – wyjaśnia, jakie znaczenie zyskał czas wolny w życiu codziennym – omawia postęp naukowy, jaki dokonał się w medycynie w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – omawia proces emancypacji społecznej i politycznej kobiet	Paula Ehrlicha – przedstawia wpływ uprzemysłowienia na jakość życia robotników	codzienne w XIX w. – ocenia znaczenie emancypacji społecznej i politycznej kobiet
Przemiany polityczne i nowe ideologie	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemów demokratycznych • Powstanie masowych partii politycznych • Komunizm i socjaldemokracja • Komuna Paryska i jej znaczenie • Powstanie ideologii chadeckiej 	– stosuje pojęcia: <i>partia polityczna, związek zawodowy, nacjonalizm, antysemityzm</i> – wyjaśnia, w jakim celu powstały związki zawodowe – wymienia cechy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na po-	– stosuje pojęcia: <i>demokratyzacja, socjaldemokracja, rewolucjoniści, komunizm, chrześcijańska demokracja</i> – lokalizuje w czasie: powstanie I Międzynarodówki (1864), powstanie II Międzynarodówki (1889), ogło-	– stosuje pojęcia: <i>anarchizm, system kurialny, syjonizm</i> – lokalizuje w czasie Komunę Paryską (III–V 1871) – identyfikuje postać Theodora Herzla – omawia proces demokratyzacji państw Europy Zachodniej i	– lokalizuje w czasie: powstanie pierwszego związku zawodowego w Wielkiej Brytanii (1866), I Światowy Kongres Syjonistyczny (1897) – omawia reformy wprowadzone przez Komunę Paryską – wyjaśnia, dlaczego	– ocenia wpływ nowych ruchów i partii politycznych na proces demokratyzacji państw europejskich

	<ul style="list-style-type: none"> • Syjonizm • Nacjonalizm 	<p>czątku XX w. i metody ich działań – omawia założenia nacjonalizmu</p>	<p>szenie <i>Rerum novarum</i> (1891) – identyfikuje postacie: Włodzimierza Uljanowa (Lenina), Leona XIII – przedstawia czynniki, które wpłynęły na proces demokratyzacji systemów politycznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – wyjaśnia, jaką rolę miały odgrywać I i II Międzynarodówka – omawia poglądy anarchistów, socjaldemokratów i rewolucjonistów – omawia założenia ideologiczne chrześcijańskiej demokracji</p>	<p>Centralnej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – wyjaśnia, co miało wpływ na powstanie partii politycznych – przedstawia okoliczności, w jakich doszło do narodzin chrześcijańskiej demokracji – przedstawia czynniki, które wpłynęły na rozwój nacjonalizmu – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do powstania syjonizmu</p>	<p>Komuna Paryska upadła – porównuje poglądy anarchistów, socjaldemokratów i rewolucjonistów oraz chrześcijańskich demokratów</p>	
<p>Nowy podział polityczny świata</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Europa pod koniec XIX wieku • Wojna rosyjsko-turecka • Nowe światowe potęgi • Powstanie bokserów • Wojna rosyjsko-japońska 	<p>– stosuje pojęcie <i>pan-slawizm</i> – lokalizuje w czasie: powstanie trójprzymierza (1882), wojnę rosyjsko-japońską (1904–1905) – wyjaśnia, jaką rolę miała odgrywać Rosja wobec narodów bał-</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>zasada wspianatego odosobnienia</i> – lokalizuje w czasie: początek reform Meiji (1867), kongres w Berlinie (VI–VII 1878), układ wojskowy Niemiec i Austro-Węgier (1879), powstanie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>szogun, samuraje</i> – lokalizuje w czasie: otwarcie się Japonii na świat (1853), wojnę turecko-rosyjską (1877–1878), pokój w San Stefano (1878), traktat pokojowy w Portsmouth (IX 1905)</p>	<p>– lokalizuje w czasie: sojusz trzech cesarzy (1873), antyturskie powstanie w Bośni i Hercegowinie (1875), wojnę między USA i Hiszpanią (1898), zajęcie Korei przez Japonię (1910) – identyfikuje postać</p>	<p>– ocenia wpływ kongresu berlińskiego na ład międzynarodowy</p>

		<p>kańskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cele w polityce zagranicznej, jakie przyświecały państwom trójprzymierza – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej 	<p>bokserów (1899–1900)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cuszimą (V 1905) – identyfikuje postacie: Mutsuhito, Mikołaja II – omawia proces budowania trójprzymierza – wyjaśnia, na czym polegała brytyjska zasada wspaniałego odosobnienia – wyjaśnia, jakie znaczenie dla układu sił w Europie miał kongres berliński – wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Mukdenem (II/III 1905) – omawia reakcję Francji i Wielkiej Brytanii na rosnącą potęgę Niemiec – charakteryzuje politykę cesarza Mutsuhito i jej skutki dla Japonii – omawia ekspansję terytorialną Japonii na przełomie XIX i XX w. – przedstawia sytuację wewnętrzną w Chinach na przełomie XIX i XX w. – omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania bokserów w Chinach 	<p>Cixi</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-tureckiej z lat 1877–1878 – omawia proces budowania politycznej potęgi USA w stosunkach międzynarodowych 	
Piękna epoka	<ul style="list-style-type: none"> • Filozofia przełomu wieków • Rozwój czytelnictwa • Literatura • Malarstwo • Nowe kierunki w sztuce • Architektura 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>la belle époque, impresjonizm, kultura masowa</i> – lokalizuje w czasie wynalezienie kinematografu (1895) – identyfikuje postacie: Fryderyka Nie- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dekadentyzm, marksizm, realizm, naturalizm, symbolizm, kubizm, secesja</i> – lokalizuje w czasie otwarcie wieży Eiffla (1889) – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>filozofia pozytywna, intuicjonizm, akademizm, postimpresjonizm</i> – lokalizuje w czasie pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie (1896) – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Paula Verlaine’a, Arthura Rimbauda, Gustave’a Courbet, Jean-François Milleta, Mary Cassatt, Berthe Morisot, Hen- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia siłę oddziaływania kultury masowej i sportu masowego na życie społeczeństw

	<ul style="list-style-type: none"> • Początki kultury masowej • Nowożytne igrzyska olimpijskie 	<p>tzschego, Honoré de Balzaca, Claude’a Moneta, Vincenta van Gogha, Pabla Picassa</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój czytelnictwa</p> <p>– wymienia nowe kierunki w sztuce powstałe na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne kultury masowej</p>	<p>cie: Auguste’a Comte’a, Lwa Tołstoja, Auguste’a Renoira, Auguste’a i Louisa Lumière</p> <p>– wymienia kierunki filozoficzne przełomu XIX i XX w.</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się realizm i naturalizm w literaturze i sztuce</p> <p>– wymienia przykłady dzieł literackich i malarskich należących do realizmu lub naturalizmu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne nowych kierunków w sztuce powstałych na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– wskazuje czynniki, które wpłynęły na rozwój kultury masowej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego kino i sport stały się nieodłącznym elementem kultury masowej</p>	<p>cie: Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Charlesa Dickensa, Josepha Conrada, Gustave’a Flauberta, Émile’a Zoli, Marcela Prousta, Edgara Degasa, Paula Cézanne’a, Paula Gaugina, Antonia Gaudiego, Pierre’a de Coubertina</p> <p>– omawia kierunki filozoficzne, które dominowały na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– wskazuje przykłady twórców reprezentujących nowe kierunki w sztuce powstałe na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne architektury przełomu XIX i XX w.</p>	<p>riego Labrouste’a</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do wskrzeszenia idei olimpijskiej</p>	
IV. ZIEMIE POLSKIE NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU						
Skutki powstania styczniowego	<ul style="list-style-type: none"> • Represje po upadku powstania 	– stosuje pojęcia: <i>rusyfikacja</i> , „ <i>noc apucht</i> ”	– stosuje pojęcia: <i>generał-gubernator</i> ,	– lokalizuje w czasie podporządkowanie	– lokalizuje w czasie: powstanie zabajkalskie	– ocenia postawy Polaków wobec polityki

	<p>styczniowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Represje na ziemiach zabranych • Powstanie w ocenach polskich historyków • Represje wobec Kościoła • Rusyfikacja szkolnictwa • Zsyłki na Syberię • Emigracja popowstaniowa 	<p><i>nowska”, katorga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka rosyjskiego jako urzędowego (1865), „noc apuchtinowską” (1879–1897)</p> <p>– identyfikuje postać Aleksandra Apuchtina</p> <p>– wymienia represje, jakie spadły na uczestników powstania styczniowego i ich rodziny</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Polacy w Królestwie Polskim bronili się przed rusyfikacją szkolnictwa</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele miała przynieść rusyfikacja Polaków</p>	<p><i>tajne komplety, kontrybucja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie urzędu generała-gubernatora (1874)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni główne kierunki zsyłek Polaków w głąb Rosji po powstaniu styczniowym</p> <p>– identyfikuje postać Fiodora Berga</p> <p>– przedstawia działania, jakie podjął car Aleksander II w celu likwidacji autonomii Królestwa Polskiego</p> <p>– omawia proces rusyfikacji szkół w Królestwie Polskim po powstaniu styczniowym</p> <p>– charakteryzuje represyjną politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego i unickiego</p>	<p>Kościół katolickiego Kolegium Duchownemu w Petersburgu (1867), rozpoczęcie likwidacji Kościoła unickiego (1875)</p> <p>– identyfikuje postać Iosifa Hurki</p> <p>– przedstawia rodzaje kar, jakie nakładano na powstańców skazanych na zesłanie</p> <p>– opisuje drogę powstańców na zesłanie</p> <p>– omawia represje popowstaniowe na ziemiach zabranych</p>	<p>(1866), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1866)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Czekańskiego, Jana Czerskiego, Benedykta Dybrowskiego</p> <p>– konfrontuje różne oceny powstania styczniowego</p> <p>– przedstawia wkład polskich naukowców w odkrywaniu Syberii</p> <p>– wyjaśnia, jaki charakter miała emigracja po powstaniu styczniowym</p>	<p>zaborców po powstaniu styczniowym</p> <p>– ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami</p>
<p>Walka o polską kulturę i szkolnictwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zabór pruski – Kulturkampf • Hakata • Germanizacja • Strajki dzieci w zaborze pruskim 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Kulturkampf, germanizacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Kulturkampf (1871–1878), usunięcie języ-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Hakata, rugi pruskie, autonomia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka polskiego do szkół w</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>stańczycy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystosowanie adresu konserwatystów galicyjskich do Franciszka</p>	<p>– lokalizuje w czasie: patent lutowy (1861), uchwalenie tzw. paragrafu o kazalnicy (1871)</p> <p>– identyfikuje posta-</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym</p> <p>– ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Odradzanie się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach • Polacy w monarchii habsburskiej • Autonomia Galicji • System polityczny Galicji 	<p>ka polskiego ze szkół w zaborze pruskim (1887)</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampfu</p> <p>– charakteryzuje proces germanizacji szkolnictwa w zaborze pruskim</p> <p>– wymienia instytucje życia publicznego, które funkcjonowały w Galicji w dobie autonomii</p>	<p>Galicji (1867), rugi pruskie (1885–1890), utworzenie Komisji Kolonizacyjnej (1886), powstanie Hakaty (1894), początek strajku dzieci we Wrześni (1901)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mieczysława Ledóchowskiego, Michała Drzymały, Agenora Gołuchowskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu powstała Hakata</p> <p>– omawia działania, jakie rząd niemiecki podjął w ramach polityki Kulturkampfu</p> <p>– omawia walkę z polsnością w zaborze pruskim na polu gospodarczym</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać Komisja Kolonizacyjna i jakie były skutki jej działalności</p> <p>– podaje przykłady walki Polaków z germanizacją w szkolnictwie i antypolskim ustawodawstwem w</p>	<p>Józefa I (1866), wprowadzenie języka polskiego do administracji, policji i sądownictwa w Galicji (1869), wprowadzenie języka niemieckiego do administracji w zaborze pruskim (1876), nowelę osadniczą (1904), ustawę kagańcową (1908), ustawę wywłaszczeniową (1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna, Józefa Lompy, Karola Miarki (młodszego i starszego), Gustawa Gizewiusza, Krzysztofa Mrongowiusza, Józefa Szuskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał Kościół katolicki w walce o utrzymanie polskości</p> <p>– przedstawia proces polonizacji Galicji i jego konsekwencje</p> <p>– wymienia kompe-</p>	<p>cie: Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ludwika Wodzickiego, Alfreda Potockiego, Kazimierza Badeniego</p> <p>– omawia sytuację narodowościową Polaków w Galicji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano „polskim Piemontem”</p> <p>– porównuje sytuację polityczno-narodową Polaków w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– ocenia skuteczność polityki Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polsnością</p>
--	---	---	---	---	---	---

			<p>dziedzinie gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, z jakich powodów wybuchł strajk dzieci we Wrześni i z jaką reakcją opinii publicznej się spotkał – charakteryzuje system polityczny Galicji w dobie autonomii – przedstawia proces kształtowania się autonomii galicyjskiej 	<p>tencje galicyjskiego Sejmu Krajowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje, jaką politykę realizowali stańczycy – omawia życie kulturalne i naukowe Galicji w dobie autonomii 		
Przemiany społeczno-gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> • Pozytywizm warszawski • Tajna oświata w Królestwie Polskim • Pozytywiści w zaborze pruskim i austriackim • Rozwój przemysłu • Przemiany na wsi • Polscy Żydzi • Sytuacja Polaków pod zaborami 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw</i> – lokalizuje w przestrzeni okręgi wydobywcze i przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – identyfikuje postać Bolesława Prusa – omawia program pozytywistów warszawskich – wymienia okręgi przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – wymienia formy działania polskich po- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>serwituty, proletariat, burżuazja, asymilacja narodowa</i> – identyfikuje postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Elizy Orzeszkowej – omawia działalność pozytywistów w zaborze pruskim i austriackim – charakteryzuje rozwój przemysłu na ziemiach polskich – przedstawia gospodarczą rolę Łodzi w drugiej połowie XIX w. – przedstawia strukturę społeczeństwa pol- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>klerykałizm, prawo propinacji</i> – lokalizuje w czasie powstanie Uniwersytetu Latającego (1885) – identyfikuje postać Franciszka Stefczyka – przedstawia, w jaki sposób organizowano tajne nauczanie w Królestwie Polskim – omawia przemiany, jakie zaszły na polskiej wsi w drugiej połowie XIX w. – omawia procesy modernizacyjne, jakie zaszły w polskim społeczeństwie w drugiej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>haskala</i> – lokalizuje w czasie: otwarcie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1848), założenie Akademii Umiejętności (1872), założenie kas Stefczyka (1890) – identyfikuje postać Piotra Chmielowskiego – wyjaśnia, jakie poglądy na kwestie emancypacji kobiet mieli polscy pozytywiści – wskazuje różnice w rozwoju gospodarczym w poszczególnych zaborach 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej – ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego

		zytywistów	skiego na ziemiach polskich pod zaborami	połowie XIX w.	– porównuje sytuację gospodarczo-społeczną Polaków pod zaborami	
Polskie nowoczesne ruchy polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • Początki ruchu socjalistycznego • Socjalizm niepodległościowy • Nurt antyniepodległościowy • Socjaliści w Galicji i zaborze pruskim • Ruch narodowy • Początki ruchu ludowego • Powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego 	<p>– stosuje pojęcie <i>en-decja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Polskiej Partii Socjalistycznej (1893), powstanie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900), powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa</p> <p>– wymienia partie polityczne należące do polskiego ruchu socjalistycznego</p> <p>– omawia program Polskiej Partii Socjalistycznej</p> <p>– wymienia partie polityczne należące do polskiego ruchu naro-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>program brukselski, program paryski, wszechpolacy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Wielkiego Proletariatu (1882), ogłoszenie programu paryskiego (1892), powstanie Ligi Polskiej (1887), założenie Ligi Narodowej (1893), powstanie Stronnictwa Ludowego (1895), założenie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (1897)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Ignacego Daszyńskiego, Róży Luksemburg, Feliksa Dzierżyńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Zygmunta Balickiego</p> <p>– przedstawia założenia programu bruksel-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie programu brukselskiego (1879), utworzenie Związku Młodzieży Polskiej „Zet” (1887), powstanie II Proletariatu (1888), zjazd polskich socjalistów w Paryżu i założenie Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (1892), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), utworzenie III Proletariatu (1900),</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Bolesława Limanowskiego, Zygmunta Balickiego, Juliana Marchlewskiego, Adolfa Warskiego, Jana Ludwika Popławskiego, Stanisława Stojalowskiego, Marii i Bolesława Wysłouchów, Jana Stapińskiego-</p>	<p>– lokalizuje w czasie założenie Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski” (1881), założenie Towarzystwa Przyjaciół Oświaty (1890), rozłam w Polskim Stronnictwie Ludowym (1913)</p> <p>– omawia początki ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich i na emigracji</p> <p>– wyjaśnia, czym różniła się działalność socjalistów w zaborze austriackim od działań ich kolegów z Królestwa Polskiego</p> <p>– przedstawia działalność, jaką prowadziły działaczki ruchu narodowego w Wielkopolsce</p> <p>– omawia działalność ks. Stanisława Stojalowskiego</p> <p>– przedstawia działalność Marii i Bolesława</p>	– ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami

		<p>dowego oraz ruchu ludowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia założenia programowe Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego – omawia założenia programowe Polskiego Stronnictwa Ludowego 	<p>skiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia założenia programu paryskiego – podaje główne różnice między programami PPS i SDKPiL – wyjaśnia, dlaczego PPS reprezentowała niepodległościowy nurt polskiego socjalizmu – omawia założenia programowe Ligi Narodowej – omawia założenia programowe Stronnictwa Ludowego 	<p>go, Jakuba Bojki, Karola Lewakowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia czynniki, które wpłynęły na powstanie ruchu robotniczego na ziemiach polskich – przedstawia program i działalność Wielkiego Proletariatu – przedstawia założenia programowe SDKPiL – przedstawia początki polskiego ruchu narodowego – przedstawia okoliczności, w jakich narodził się polski ruch ludowy – omawia etapy kształtowania się ruchu narodowo-demokratycznego 	<p>Wysłouchów</p>	
<p>Rewolucja 1905 roku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja w Rosji na początku XX wieku • Wybuch rewolucji • Polacy wobec wydarzeń w Rosji • Przebieg rewolucji na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie „<i>krwawa niedziela</i>” – lokalizuje w czasie „<i>krwawą niedzielę</i>” (22 I 1905), początek strajku generalnego w Królestwie Polskim (I 1905) – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>strajk generalny</i> – lokalizuje w czasie powstanie łódzkie (VI 1905), <i>Manifest październikowy</i> (X 1905) – lokalizuje w przestrzeni obszary objęte strajkami szkolnymi w 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: manifestację na placu Grzybowskiem w Warszawie (XI 1904), wprowadzenie ukazu tolerancyjnego (IV 1905), założenie Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905), 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie rozłam w Polskiej Partii Socjalistycznej (1906) – wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego – ocenia, czy rewolucja 1905 r. na ziemiach polskich była próbą realizacji polskich marzeń o niepodległości

	<ul style="list-style-type: none"> • Konsekwencje rewolucji 	<p>cie: Mikołaja II, Józefa Piłsudskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postulaty uczestników rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim – przedstawia skutki rewolucji z lat 1905–1907 w Rosji i na ziemiach polskich 	<p>latach 1905–1908</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny rewolucji z lat 1905–1907 w Rosji – omawia przebieg rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich – przedstawia przyczyny wybuchu powstania łódzkiego 	<p>wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie Polskim (XI 1905)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni obszary objęte wystąpieniami chłopskimi w latach 1905–1907 – identyfikuje postacie: Gieorgija Gapona, Gieorgija Skatona – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji – wyjaśnia, jakie znaczenie miał <i>Manifest październikowy</i> dla przemian ustrojowych w Rosji – wyjaśnia, w jakim celu powstała Organizacja Bojowa PPS 	<p>demokratycznym</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia stanowisko polskich stronnictw politycznych wobec wydarzeń rewolucyjnych w Rosji w 1905 r. – przedstawia charakter i skalę wystąpień rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907 	
<p>Kultura i nauka polska na przełomie XIX i XX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pozytywizm • Twórczość <i>ku pokrzepieniu serc</i> • Polska historiografia • Rozwój polskiej nauki • Kultura Młodej Polski • Sztuka polska na 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>pozytywizm, twórczość „ku pokrzepieniu serc”</i>, <i>Młoda Polska</i> – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>stańczycy, trójlojalizm</i> – lokalizuje w czasie Literacką Nagrodę Nobla H. Sienkiewicza (1905) – identyfikuje postacie: Marii Konopnickiej, Jacka Malczewskiego, Stanisława 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna, neoromantyzm</i> – identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Michała Bobrzyńskiego, Waleriana Kalinki, Józefa Szujskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Stanisława Koźmiana, Stanisława Smolki, Tadeusza Korzона, Adolfa Pawińskiego, Anny Bilińskiej, Artura Górskiego, Bolesława Biegasa, Mieczysława Karłowicza, Ludomira Różyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej Polaków

	przełomie wieków	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie idee propagowała polska literatura pozytywistyczna – wymienia osiągnięcia polskich pisarzy okresu pozytywizmu – wyjaśnia, jakie cele miała twórczość <i>ku pokrzepieniu serc</i> 	<p>Przybyszewskiego, Władysława Reymonta, Ignacego Jana Paderewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wpływ pracy organicznej i pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej – omawia założenia ideowe Młodej Polski – wymienia najwybitniejszych twórców okresu Młodej Polski – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki polskiej na przełomie wieków 	<p>Władysława Smoleńskiego, Kazimierza Przerwę-Tetmajera, Jana Kasprowicza, Zenona Przesmyckiego, Aleksandra Gierzyńskiego, Józefa Mehoffera, Olgi Boznańskiej, Heleny Modrzejewskiej, Eugeniusza Romera, Oskara Kolberga, Karola Szymanowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i porównuje poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – omawia osiągnięcia polskiej nauki pod koniec XIX w. – porównuje założenia sztuki <i>ku pokrzepieniu serc</i> z młodopolskim hasłem <i>sztuki dla sztuki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rozwój sztuki teatralnej i kinowej na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX w. 	
V. I WOJNA ŚWIATOWA						
Geneza I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost napięć międzynarodowych • Trójprzymierze i trójporozumienie • Kryzys marokański 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie „<i>kocioł bałkański</i>” – lokalizuje w czasie: powstanie trójprzymierza (1879–1882), powstanie trójporo- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>wyścig zbrojeń</i> – lokalizuje w czasie: sojusz francusko-rosyjski (1892), zawiązanie ententy (1904), I 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Weltpolitik</i> – lokalizuje w czasie kryzysu marokańskiego (1904–1905 i 1911) – lokalizuje w czasie i 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie Ligi Bałkańskiej (1912) – przedstawia międzynarodową pozycję Rosji na początku XX 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ mocarstwowych aspiracji Niemiec na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego

	<ul style="list-style-type: none"> • „Kocioł bałkański” • Wyścig zbrojeń • Sytuacja w Europie na początku XX w. 	<p>zumienia (1907)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni: państwa należące do trójprzymierza; państwa tworzące trójporozumienie (ententę)</p> <p>– omawia cele i strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sytuację geopolityczną na Bałkanach określano mianem „kotła bałkańskiego”</p>	<p>wojnę bałkańską (1912–1913), II wojnę bałkańską (1913)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa biorące udział w wojnach bałkańskich</p> <p>– identyfikuje postać Wilhelma II</p> <p>– omawia rywalizację francusko-niemiecką na początku XX w.</p> <p>– omawia proces budowania trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen bałkańskich</p> <p>– przedstawia, na czym polegał wyścig zbrojeń między mocarstwami na początku XX w.</p>	<p>przestrzeni aneksję Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny anektowane przez Austro-Węgry w 1908 r.</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikał wzrost antagonizmów międzynarodowych na początku XX w.</p> <p>– przedstawia cele Weltpolitik prowadzonej przez II Rzeszę</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miały kryzysy marokańskie na politykę międzynarodową</p> <p>– omawia sytuację polityczną w Europie na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>w.</p> <p>– omawia sytuację na Bałkanach na początku XX w.</p>	
Wielka Wojna	<ul style="list-style-type: none"> • Zamach w Sarajewie i wybuch wojny • Plany wojenne • Początek walk na froncie zachodnim • Wojna pozycyjna • Front wschodni w 1914 roku 	<p>– stosuje pojęcia: <i>wojna błyskawiczna</i>, <i>wojna pozycyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: zamach w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenie wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>plan Schlieffena</i>, <i>wojna manewrowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wypowiedzenie wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Francji przez Niemcy (3 VIII</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wypowiedzenie wojny Rosji przez Austro-Węgry (5 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Austro-Węgom przez Francję (10 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Austro-Węgom przez</p>	<p>– lokalizuje w czasie ultimatum Austro-Węgier wobec Serbii (23 VII 1914)</p> <p>– identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke (Młodszeo), Josepha Joffre’a, Ericha von Falkenhayna,</p>	<p>– ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Front zachodni w latach 1915–1916 • Walki na wschodzie Europy w latach 1915–1916 • Walki na innych frontach 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę nad Marną (IX 1914), bitwę pod Verdun (II–XII 1916), bitwę nad Sommą (VII–XI 1916)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na wybuch wojny miał zamach w Sarajewie</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał niemiecki plan wojny błyskawicznej</p>	<p>1914), wypowiedzenie wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914), dołączenie Turcji do państw centralnych (1914), dołączenie Bułgarii do państw centralnych (1915), wystąpienie Włoch z trójprzymierza (1915)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Tannenbergiem (VIII 1914), bitwę pod Ypres (1915)</p> <p>– identyfikuje postacie: Alfreda von Schlieffena, Paula von Hindenburga</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał tzw. efekt domina przy rozpoczęciu I wojny światowej</p> <p>– charakteryzuje sposób prowadzenia wojny pozycyjnej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała wojna manewrowa</p> <p>– wymienia kluczowe momenty w przebiegu działań wojennych na</p>	<p>Wielką Brytanię (12 VIII 1914), ofensywę Brusilowa (VI 1916)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę nad jeziorami mazurskimi (II 1915), bitwę o Gallipoli (II 1915–I 1916), bitwę pod Gorlicami (V 1915)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gawriły Principa, Aleksieja Brusilowa</p> <p>– omawia polityczne konsekwencje zamachu w Sarajewie</p> <p>– przedstawia postępowanie Austro-Węgier wobec Serbii po zamachu w Sarajewie</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich załamał się niemiecki plan wojny błyskawicznej</p> <p>– omawia przebieg działań wojennych na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1914–1916</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały nowe rodzaje broni zastoso-</p>	<p>Winstona Churchilla</p> <p>– omawia strategiczne plany mocarstw przed wybuchem wojny</p> <p>– opisuje działania wojenne na froncie bałkańskim i włoskim w latach 1914–1916</p>	
--	---	---	---	--	---	--

			froncie wschodnim i zachodnim w latach 1914–1916	wane na froncie zachodnim		
Rewolucje w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys wojenny w Rosji • Rewolucja lutowa • Rząd Tymczasowy • Działalność bolszewików • Eksterminacja elit • Rewolucja październikowa • Wojna domowa w Rosji 	<p>– stosuje pojęcie <i>bolszewicy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch rewolucji lutowej (8 III 1917), wybuch rewolucji październikowej (6/7 XI 1917), traktat pokojowy w Brześciu Litewskim (3 III 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Włodzimierza Lenina</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej</p> <p>– omawia skutki rewolucji październikowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>nacjonalizacja, Czeka, kułak, czerwoni, biali, komunizm wojenny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Rządu Tymczasowego (14 III 1917), abdykację Mikołaja II (15 III 1917), powstanie Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917), uchwalenie dekretu o pokoju i dekretu o ziemi (XI 1917), wojnę domową (1917–1921), wprowadzenie komunizmu wojennego (IX 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja II, Aleksandra Kiereńskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Lwa Trockiego</p> <p>– omawia przebieg rewolucji lutowej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał Włodzimierz Lenin w czasie rewolucji rosyjskich</p> <p>– opisuje przebieg</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich oraz Tymczasowego Komitetu Wykonawczego Dumy (III 1917), ogłoszenie tzw. tez kwietniowych (IV 1917), powołanie Kominternu (1919)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary, które od początku rewolucji październikowej znajdowały się pod panowaniem bolszewików; kierunki działań Armii Czerwonej podczas wojny domowej</p> <p>– identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Grigorija Lwowa</p> <p>– omawia sytuację militarną, polityczną i gospodarczą w Rosji do 1917 r.</p> <p>– charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego bolszewicy w okresie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kadeci, mienszewicy, eserowcy, politruk</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pucz Ł. Korniłowa (IX 1917), powołanie Robotniczo-Chłopskiej Armii Czerwonej (I 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ławra Korniłowa, Pawła Milukowa, Wiktora Czernowa, Borysa Sawinkowa, Lwa Martowa, Antona Denikina, Jewgienija Millera, Nikołaja Judenicza</p> <p>– omawia i porównuje programy rosyjskich stronnictw politycznych</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób bolszewicy rozprawili się z Konstytuanta</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać Komintern</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii</p>	<p>– ocenia skuteczność polityki wewnętrznej Rządu Tymczasowego</p> <p>– ocenia wpływ W. Lenina na kształt państwa radzieckiego</p>

			<p>rewolucji październikowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie konsekwencje miało wydanie przez Radę Komisarzy Ludowych dekretu o ziemi i dekretu o pokoju – przedstawia metody, jakie stosowali bolszewicy w celu umocnienia swojej władzy – omawia założenia komunizmu wojennego i sposób ich realizacji 	<p>dwuwładzy cieszyli się rosnącym poparciem</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny domowej w Rosji – przedstawia konsekwencje gospodarcze i społeczne wprowadzenia zasad komunizmu wojennego w Rosji Sowieckiej – wyjaśnia, jakie grupy społeczne dotknął terror bolszewicki 	<p>Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego</p>	
<p>Klęska państw centralnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Totalny charakter Wielkiej Wojny • Sytuacja ludności cywilnej • Działania wojenne na morzach • Przystąpienie USA do wojny • Nowe techniki walki • Przyczyny klęski państw centralnych • Ostatnie ofensywy niemieckie • Rozejm w Compiègne 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>wojna totalna</i>, <i>propaganda</i> – lokalizuje w czasie: przystąpienie USA do wojny (6 IV 1917), plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona (8 I 1918), rozejm w Compiègne (11 XI 1918) – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wyjaśnia, dlaczego I wojna światowa miała charakter wojny total- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>gospodarka wojenna</i>, <i>nieograniczona wojna podwodna</i> – lokalizuje w czasie: rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1915), bitwę jutlandzką (1916), drugą bitwę nad Marną (VII–VIII 1918) – lokalizuje w przestrzeni państwa, w których w 1918 r. wybuchły rewolucje – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>despesza Zimmermanna</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie ofensywy stu dni (VIII–XI 1918), kapitulację Austro-Węgier (3 XI 1918) – lokalizuje w przestrzeni zmiany na frontach w 1917 i 1918 r. – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała propaganda w czasie I wojny światowej – omawia konsekwencje nieograniczonej wojny podwodnej 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Matthiasa Erzbergera – omawia problemy, z jakimi zmagali się państwa centralne po 1916 r. – przedstawia stosunek USA do I wojny światowej – przedstawia, jak zakończyły się walki toczone przez sojuszników Rzeszy Niemieckiej w 1918 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej – ocenia skutki I wojny światowej dla Europy

	<ul style="list-style-type: none"> • Bilans Wielkiej Wojny 	<p>nej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia założenia planu pokojowego Thomasa Woodrowa Wilsona – omawia postanowienia rozejmu w Compiègne – przedstawia skutki Wielkiej Wojny 	<p>cie: Ferdynanda Focha, Friedricha Eberta</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała koncepcja nieograniczonej wojny podwodnej – omawia wpływ, jaki na ludność cywilną miała Wielka Wojna – przedstawia przyczyny klęski państw centralnych – omawia nowe techniki walki zastosowane w czasie Wielkiej Wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności przystąpienia USA do I wojny światowej – wyjaśnia, jakie konsekwencje militarne miało przystąpienie USA do wojny – przedstawia ostatnie ofensywy niemieckie na froncie zachodnim – omawia przebieg i skutki rewolucji listopadowej w Niemczech 		
Sprawa polska podczas I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> • Orientacje polityczne Polaków • Powstanie Legionów Polskich • Mocarstwa wobec sprawy polskiej • Walki z Rosjanami w latach 1914–1917 • Działalność Romana Dmowskiego • Akt 5 listopada • Budowa państwowości polskiej • Wojska polskie w Rosji • Sprawa polska na 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>orientacja proaustricka, orientacja prorosyjska</i> – lokalizuje w czasie: powstanie I Kompanii Kadrowej (VIII 1914), powstanie Legionów Polskich (27 VIII 1914), Akt 5 listopada (1916), plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona (18 I 1918) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>koncepcja trializmu</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego (VIII 1914), utworzenie Komitetu Narodowego Polskiego (XI 1914), kryzys przysięgowy (1917), powołanie Rady Regencyjnej (1917), utworzenie Błękitnej Armii (VI 1917) – lokalizuje w przestrzeni rejonu walk Legionów Polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>strzeleckie organizacje paramilitarne</i> – lokalizuje w czasie: założenie Związku Walki Czynnej (1908), odezwę wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza (14 VIII 1914), powstanie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego (I 1917), deklarację rosyjskiego Rządu Tymczasowego (III 1917), zawiązanie Komitetu Narodowego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powołanie Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (XI 1912), przekształcenie Legionów Polskich w Polski Korpus Posiłkowy (IX 1916), deklarację wersalską w sprawie przyszości Polski (3 VI 1918) – lokalizuje w przestrzeni zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jakie znaczenie dla Polaków mogła mieć walka w wojnie toczonej przez zaborców – ocenia znaczenie Aktu 5 listopada dla narodu polskiego – omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej

	<p>Zachodzie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Błękitna Armia we Francji • Sprawa polska pod koniec wojny 	<p>Paderewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia polityczne koncepcje niepodległościowe w Galicji i Królestwie Polskim – wymienia polskie formacje wojskowe walczące po stronie państw centralnych i ententy – wymienia postanowienia Aktu 5 listopada 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Hallera – przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich – wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać I Kompania Kadrowa – wyjaśnia, jakie były zasługi J. Piłsudskiego dla tworzenia polskich formacji wojskowych w czasie I wojny światowej – wyjaśnia, dlaczego plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona miał przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej 	<p>Polskiego (VIII 1917)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni ważniejsze bitwy stoczone przez Legiony Polskie (np. pod Krzywopłotami – XI 1914, pod Rokitną – VI 1915, pod Kostiuchnowką – 1916, pod Kaniowem – V 1918) – identyfikuje postać Bolesława Roi – omawia szlak bojowy Legionów Polskich – omawia działalność R. Dmowskiego na rzecz odbudowy niepodległego państwa polskiego – wyjaśnia, w jaki sposób władze niemieckie i austriackie realizowały obietnice zawarte w Akcie 5 listopada – przedstawia skutki kryzysu przysięgowego 	<p>1914–1917</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia formacje polskie, które powstały u boku Rosji – omawia proces formowania wojska polskiego we Francji 	
VI. DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE						
Ład wersalski	<ul style="list-style-type: none"> • Konferencja paryska • Wielka Czwórka • Traktat wersalski • Ład wersalski 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>plebiscyt terytorialny, ład wersalski, Liga Narodów</i> – lokalizuje w czasie: 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>zasada samostanowienia narodów, demilitaryzacja, reparacje, traktaty mniejszościowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Wielka Czwórka, terytorium mandatowe</i> – lokalizuje w czasie: traktat z Austrią (10 IX 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie utworzenie Wolnego Państwa Irlandzkiego (1921) – wyjaśnia, na czym 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się ładu

	<ul style="list-style-type: none"> • Samostanowienie narodów i traktaty mniejszościowe • Powstanie i zasady działania Ligi Narodów • Konferencja waszyngtońska 	<p>konferencję pokojową w Paryżu (I 1919 – I 1920), traktat wersalski (28 VI 1919), powołanie Ligi Narodów (1919)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni nowe państwa, które pojawiły się na mapie Europy</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <p>– określa cele konferencji pokojowej w Paryżu</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami</p> <p>– omawia cele i zadania Ligi Narodów</p>	<p>– lokalizuje w czasie: mały traktat wersalski (VI 1919), konferencję waszyngtońską (1921/1922)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni terytoria, które zostały utracone przez Niemcy w wyniku postanowień traktatu wersalskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Georges’a Clemenceau, Davida Lloyd George’a</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę podczas konferencji paryskiej odgrywały USA, Francja i Wielka Brytania</p> <p>– omawia strukturę organizacyjną i funkcjonowanie Ligi Narodów</p> <p>– omawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej</p>	<p>1919), traktat z Węgrami (4 VI 1919), traktat z Bułgarią (27 XI 1919), traktat z Turcją (10 VIII 1920)</p> <p>– identyfikuje postać Vittoria Orlanda</p> <p>– przedstawia stosunek państw europejskich do rozwiązania kwestii niemieckiej po I wojnie światowej</p> <p>– wymienia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego</p> <p>– wyjaśnia okoliczności powstania Ligi Narodów</p> <p>– omawia zagrożenia, jakie niósł dla Europy ład wersalski</p>	<p>polegały rozbieżności pomiędzy wizjami pokoju proponowanymi przez delegację brytyjską, francuską i amerykańską</p> <p>– wymienia państwa, które były niezadowolone z postanowień traktatów pokojowych i wyjaśnia, z czego to niezadowolone wynikało</p> <p>– wyjaśnia, według jakich kryteriów podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów</p>	<p>międzynarodowego w powojennym świecie</p> <p>– ocenia skuteczność działania Ligi Narodów</p>
Kryzys demokracji	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny kryzysu demokracji • Kryzys powojenny we Włoszech • Rządy Mussoliniego 	<p>– stosuje pojęcia: <i>faszizm, totalitaryzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie marsz na Rzym (27–29 X 1920)</p> <p>– identyfikuje postać</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>autoritaryzm, „czarne koszule”, Duce, hiperinflacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Republikę Weimarską</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>korporacjonizm, Freikorpsy, legenda o „ciosie w plecy”</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uchwalenie konstytucji</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały we Włoszech „czarne koszule”</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat 30.</p>	<p>– ocenia polityczne skutki odrotu od demokracji po I wojnie światowej</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Niemcy po I wojnie światowej Funkcjonowanie Republiki Weimarskiej Polityka zagraniczna Niemiec 	<p>Benito Mussoliniego – omawia okoliczności dojścia B. Mussoliniego do władzy</p> <p>– charakteryzuje założenia ideologii faszystowskiej</p>	<p>(1919–1933), układ w Rapallo (IV 1922), powołanie Wielkiej Rady Faszystowskiej (1923), wprowadzenie ustaw wyjątkowych we Włoszech (1926)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których w okresie międzywojennym funkcjonował system demokratyczny, rządy autorytarne lub totalitarne</p> <p>– identyfikuje postać Friedricha Eberta</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego faszyci zdobyli popularność we Włoszech</p> <p>– omawia proces budowania państwa faszystowskiego we Włoszech</p> <p>– wymienia postanowienia traktatu w Rapallo</p>	<p>Republiki Weimarskiej (1919), okupację Zagłębia Ruhry przez aliantów (1923), przejęcie przez B. Mussoliniego pełni władzy we Włoszech (1925)</p> <p>– identyfikuje postać Wiktora Emanuela III</p> <p>– przedstawia przyczyny kryzysu demokracji po I wojnie światowej</p> <p>– omawia przejawy powojennego kryzysu we Włoszech</p> <p>– wymienia skutki wprowadzenia we Włoszech ustawodawstwa wyjątkowego</p> <p>– omawia sytuację w Niemczech po zakończeniu I wojny światowej</p> <p>– charakteryzuje sytuację wewnętrzną Republiki Weimarskiej</p> <p>– omawia cele polityki zagranicznej Republiki Weimarskiej i ich realizację</p>	<p>XX w. przeżywała kryzys demokracji</p>	
Wielki Kryzys	<ul style="list-style-type: none"> Sytuacja gospodarcza po Wielkiej 	<p>– stosuje pojęcia: „czarny czwartek”,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>inflacja, hiperinflacja,</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>spekulacja, nadprodukcja,</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie prohi-</p>	<p>– ocenia zasadność określić: <i>szalone lata</i></p>

	<p>Wojnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wybuch Wielkiego Kryzysu • Wielki Kryzys w USA • Wielki Kryzys na świecie • Walka z Wielkim Kryzysem • Polityka Nowego Ładu 	<p><i>interwencjonizm</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: krach na nowojorskiej giełdzie (24 X 1929), Wielki Kryzys (1929–1933) – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta – wymienia przyczyny Wielkiego Kryzysu w USA – wymienia społeczne i gospodarcze skutki Wielkiego Kryzysu w USA 	<p><i>autokratyzm, etatyzm, Nowy Ład</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Nowego Ładu (1933) – identyfikuje postać Johna Keynesa – omawia okoliczności, w jakich doszło do wybuchu Wielkiego Kryzysu w USA – przedstawia cechy charakterystyczne Wielkiego Kryzysu w USA – omawia założenia Nowego Ładu – wymienia skutki realizacji polityki Nowego Ładu w USA 	<p><i>zjawisko rozwarcia nożyc cenowych, prohibicja, cła protekcyjne, ceny dumpingowe</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie były bezpośrednie skutki krachu na giełdzie nowojorskiej – przedstawia przejawy Wielkiego Kryzysu w państwach europejskich – omawia sposoby walki w Wielkim Kryzysem zastosowane w USA – omawia gospodarcze i polityczne skutki Wielkiego Kryzysu 	<p>bicji w USA (1919)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację gospodarczą w Stanach Zjednoczonych po zakończeniu I wojny światowej – wyjaśnia, dlaczego kryzys zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych wpłynął również na Europę i inne kontynenty 	<p>20. i brudne lata 30.</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność polityki prowadzonej w ramach New Deal
Narodziny III Rzeszy	<ul style="list-style-type: none"> • Republika Weimarska • Skutki Wielkiego Kryzysu w Niemczech • Początek działalności Adolfa Hitlera • Hitler u władzy • Antysemityzm nazistów • Ideologia nazistowska 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>nazizm (narodowy socjalizm), Führer, kult jednostki</i> – lokalizuje w czasie: objęcie urzędu kanclerza przez A. Hitlera (30 I 1933), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową” (XI 1938) – identyfikuje postać Adolfa Hitlera 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Lebensraum, Herrenvolk, system monopartyjny, obóz koncentracyjny</i> – lokalizuje w czasie: pucz w Monachium (1923), układ w Locarno (1925), ustawę o specjalnych pełnomocnictwach (1933), „noc długich noży” (VI 1934) – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>plan Dawesa, plutokracja</i> – lokalizuje w czasie: pożar Reichstagu (II 1933), wprowadzenie systemu jednopartyjnego (1934), przejęcie przez A. Hitlera funkcji szefa państwa (VIII 1934) – identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Ericha Luden- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>plan Younga</i> – lokalizuje w czasie: przystąpienie Niemiec do Ligi Narodów (1926), ogłoszenie planu Younga (1929) – wyjaśnia, w jaki sposób Republika Weimarska realizowała spłatę reparacji wojennych – wyjaśnia, jaką rolę 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej prowadzoną przez G. Stresemanna – ocenia pozycję Niemiec w Europie po traktatach lokarneskich – ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych

		<p>– omawia założenia ideologii nazistowskiej</p> <p>– wymienia etapy przejmowania przez A. Hitlera władzy w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywał kult jednostki w nazistowskich Niemczech</p>	<p>cie: Heinricha Himmlera, Hermanna Göringa, Josepha Goebbelsa</p> <p>– wymienia postanowienia traktatu w Locarno</p> <p>– omawia proces dojścia A. Hitlera do władzy</p> <p>– wymienia czynniki, które wpłynęły na wzrost popularności nazizmu</p> <p>– charakteryzuje antysemitkę politykę nazistów</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje spełniali w aparacie państwowym najbliżsi współpracownicy Hitlera</p> <p>– wyjaśnia cele indoktrynacji ideologicznej społeczeństwa w III Rzeszy</p>	<p>dorffa, Ernsta Röhma</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego traktat w Locarno budził niezadowolenie państw Europy Środkowej</p> <p>– przedstawia skutki Wielkiego Kryzysu w Niemczech</p> <p>– przedstawia początki politycznej działalności A. Hitlera</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich A. Hitler sięgnął po władzę w Niemczech</p> <p>– wskazuje działania podejmowane przez nazistów zmierzające do likwidacji bezrobocia i poprawy sytuacji gospodarczej kraju</p> <p>– omawia skutki nadania A. Hitlerowi specjalnych pełnomocnictw</p> <p>– przedstawia skutki antysemitycznej polityki nazistów</p>	<p>odgrywały oddziały SA w przejmowaniu władzy przez nazistów</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na państwo i społeczeństwo miała NSDAP</p> <p>– porównuje przyczyny i sposób dojścia do władzy B. Mussoliniego i A. Hitlera</p>	<p>w Niemczech na sukces nazistów i ugruntowanie ich władzy</p>
Totalitaryzm stalinowski	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie ZSRS • Nowa Polityka Ekonomiczna • Stalin u władzy 	<p>– stosuje pojęcia: <i>dyktatura monopartyjna, stalinizm, kult jednostki</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Nowa Polityka Ekonomiczna, kolektywizacja, Gułag, łagier</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>sowchoz, kołchoz</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Wielki Głód na Ukrainie</p>	<p>– lokalizuje w czasie powołanie NKWD (1934), wielką czystkę (1934–1938)</p>	<p>– ocenia skutki terroru państwowego w ZSRS</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Uprzemysłowienie i kolektywizacja ZSRS • Stalinizm • Klęska głodu na Ukrainie • Wielki terror 	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich (30 XII 1922), stalinizm (1929–1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne stalinizmu</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult jednostki</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie NEP-u (1921), kolektywizację (1929–1934)</p> <p>– identyfikuje postacie: Feliksa Dzierżyńskiego, Lwa Trockiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywał terror w zarządzaniu państwem sowieckim</p> <p>– omawia założenia i skutki Nowej Polityki Ekonomicznej</p> <p>– omawia gospodarcze i społeczne skutki kolektywizacji</p> <p>– wymienia przejawy terroru w ZSRS</p> <p>– charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez J. Stalina</p>	<p>nie (1932–1933), operację polską NKWD (1937–1938)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni regiony, w których znalazły się największe skupiska łagrów</p> <p>– przedstawia proces tworzenia Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich</p> <p>– przedstawia okoliczności dojścia J. Stalina do władzy</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał i jak działał system łagrów w ZSRS</p> <p>– przedstawia metody, jakimi J. Stalin pozbywał się swoich przeciwników politycznych</p>	<p>– identyfikuje postacie: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowiewa</p> <p>– omawia koncepcje nowego państwa forsowane przez W. Lenina i J. Stalina</p> <p>– omawia proces konsolidacji wewnętrznej Rosji Sowieckiej</p> <p>– opisuje rywalizację między L. Trockim i J. Stalinem</p>	
Świat w okresie międzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys kolonializmu • Rozpad imperium osmańskiego • Kwestia żydowska • Ekspansja kolonialna Włoch w Afryce • Niepodległość państw arabskich • Indie w okresie 	<p>– stosuje pojęcie <i>ludobójstwo</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: najazd Włoch na Etiopię (X 1935), wybuch wojny Japonii z Chinami (1937)</p> <p>– identyfikuje postać Benita Mussoliniego</p> <p>– omawia ekspansję kolonialną faszystów</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, militarizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: deklarację Balfoura (1917), incydent mukdeński (1931), pakt antykominternowski (1936)</p> <p>– identyfikuje posta-</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>panarabizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885), założenie Ligi Muzułmańskiej (1906), pokój w Sèvres (10 VIII 1920), pokój w Lozannie (VII 1923), wybuch wojny domowej w</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Biała Księga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ludobójstwo Ormian (1915–1916)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary dawnego imperium osmańskiego, które stały się terytoriami mandatowymi</p>	<p>– ocenia sposoby i metody walki Hindusów o niepodległość</p> <p>– ocenia charakter japońskiej okupacji Chin</p>

	<p>międzywojennym</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chiny w okresie międzywojennym • Ekspansja Japonii 	<p>skich Włoch</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Japonia w latach 30. XX w. weszła na drogę ekspansji terytorialnej</p>	<p>cie: Mustafy Kemala Paszy, Wiktora Emanuela II, Mohandasa Gandhiego, Jawaharlala Nehru, Mao Zedonga</p> <p>– wyjaśnia wpływ Wielkiej Wojny na kryzys kolonializmu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Brytyjczycy postanowili rozwiązać kwestię państwa żydowskiego w Palestynie</p> <p>– omawia proces budowania imperium japońskiego w Azji</p>	<p>Chinach (1927)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zdobycze Japonii w Azji</p> <p>– identyfikuje postacie: Mohammada Jinnaha, Sun Jat-sena, Czang Kaj-szeka</p> <p>– omawia proces rozpadu imperium osmańskiego</p> <p>– omawia działania Hindusów na rzecz uzyskania autonomii i równouprawnienia</p> <p>– charakteryzuje rządy Kuomintangu w Chinach</p>	<p>– identyfikuje postacie: Hajle Sellasje I, Yuana Shikai</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Turcja dopuściła się ludobójstwa Ormian</p> <p>– przedstawia dążenia niepodległościowe państw arabskich</p>	
<p>Kultura i nauka w latach 20. i 30.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powojenny kryzys wartości • Radio i telewizja • Rozwój techniki • Rozwój szkolnictwa i nauki • Literatura i sztuka • Kultura popularna • Architektura okresu międzywojennego 	<p>– stosuje pojęcie <i>modernizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Alberta Einsteina, Pabla Picassa, Salvadora Dali</p> <p>– omawia skutki upowszechnienia oświaty i rozwoju szkolnictwa</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały kino, radio i prasa w rozwoju kultury masowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>art déco, realizm socjalistyczny (socrealizm)</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Freuda, Franza Kafki, Ernesta Hemingwaya</p> <p>– omawia przyczyny i przejawy kryzysu wartości po I wojnie światowej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób rozwój techniki wpłynął na życie codzienne</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>abstrakcjonizm, surrealizm, dadaizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Nielsa Bohra, Maxa Plancka, Alexandra Fleminga</p> <p>– wymienia najważniejsze odkrycia naukowego okresu międzywojennego</p> <p>– omawia osiągnięcia w literaturze i sztuce okresu międzywojennego</p>	<p>– identyfikuje postacie: Jeana Frédérica Joliot-Curie, Irène Joliot-Curie, Enrica Fermiego, Francisa Scotta Fitzgeralda, Leni Riefenstahl</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób państwa totalitarne wykorzystywały kulturę w imię ideologii</p>	<p>– ocenia wpływ rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym</p>

			<p>– omawia główne kierunki rozwoju nauki w okresie międzywojennym</p> <p>– wymienia cechy architektury modernistycznej i <i>art déco</i></p>	<p>– charakteryzuje rozwój architektury w okresie międzywojennym</p>		
Na drodze ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> • Europa na początku lat 30. • Cele polityczne Hitlera • Mała Ententa i ententa bałkańska • Remilitaryzacja Nadrenii • Wojna domowa w Hiszpanii • Anszlus Austrii • Polityka appeasementu • Czechosłowacja • Cele polityki zagranicznej ZSRS 	<p>– stosuje pojęcia: <i>anszlus, appeasement</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę domową w Hiszpanii (1936–1939), anszlus Austrii (12 III 1938), aneksję Czechosłowacji przez III Rzeszę (III 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni granicę dzielącą strefy wpływów Niemiec i ZSRS ustaloną w pakcie Ribbentrop–Mołotow</p> <p>– identyfikuje postacie: Francisca Franco, Adolfa Hitlera, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewizjonizm niemiecki, frankiści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: remilitaryzację Nadrenii (III 1936), konferencję w Monachium (29 IX 1938), aneksję Kłajpedy przez III Rzeszę (III 1939)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary włączone do terytorium niemieckiego w latach 1935–1939</p> <p>– identyfikuje postać Engelberta Dollfussa</p> <p>– wymienia cele polityki zagranicznej hitlerowskich Niemiec</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki remilitaryzacji Nadrenii</p> <p>– omawia przyczyny i skutki anszłusu Austrii</p> <p>– wymienia postano-</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>pakt czterech</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pakt o wyrzeczeniu się wojny (1928), międzynarodową konferencję rozbrojeniową w Genewie (1932), wystąpienie Niemiec z Ligi Narodów (1933)</p> <p>– identyfikuje postać Arthura Seyss-Inquarta</p> <p>– wymienia inicjatywy na rzecz utrzymania pokoju w Europie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miały odegrać Mała Ententa i ententa bałkańska</p> <p>– omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny w Hiszpanii miało wspar-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Mała Ententa, ententa bałkańska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Brytyjskiej Wspólnoty Narodów (1931), przystąpienie ZSRS do Ligi Narodów (1934), powstanie ententy bałkańskiej (1934), francusko-sowiecki układ przyjaźni (1935), bombardowanie Guerniki (IV 1937)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego ZSRS stał się w latach 30. XX w. ważnym graczem na arenie międzynarodowej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała tragedia Guerniki</p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego opowiedział się po stronie wojsk re-</p>	<p>– ocenia skuteczność międzynarodowych inicjatyw na rzecz zachowania pokoju w Europie</p> <p>– ocenia rozdźwięk między intencjami zwolenników appeasementu a konsekwencjami tej polityki</p> <p>– ocenia postawy mocarstw zachodnich wobec anszłusu Austrii i aneksji Czechosłowacji</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia etapy ekspansji terytorialnej nazistowskich Niemiec w latach 30. XX w. – wyjaśnia, na czym polegała polityka appeasementu 	<p>wienia konferencji monachijskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia losy Czechosłowacji po konferencji monachijskiej – charakteryzuje proces militaryzacji Niemiec – przedstawia proces budowania sojuszy polityczno-militarnych przez III Rzeszę 	<p>cie niemieckie i włoskie udzielone gen. F. Franco</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zwołania międzynarodowej konferencji w Monachium – wyjaśnia, dlaczego dyplomacja francuska i brytyjska stały się bierne wobec działań III Rzeszy – wyjaśnia, dlaczego doszło do politycznego zbliżenia między III Rzeszą i ZSRR w 1939 r. 	<p>publikańskich w wojnie domowej w Hiszpanii</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postawy mocarstw zachodnich wobec anszlusu Austrii i aneksji Czechosłowacji – omawia cele polityki zagranicznej ZSRR w latach 30. XX w. – wyjaśnia, jaki wpływ miała wojna domowa w Hiszpanii na międzynarodową sytuację w Europie 	
--	--	---	--	---	---	--

VII. II RZECZPOSPOLITA

<p>Odzyskanie niepodległości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja międzynarodowa • Ośrodki władzy państwowej • Odzyskanie niepodległości • Sejm Ustawodawczy i mała konstytucja • Konferencja paryska • Trudny początek niepodległości 	<p>– lokalizuje w czasie: przekazanie przez Radę Regencyjną władzy wojskowej J. Piłsudskiemu (11 XI 1918), przekazanie przez Radę Regencyjną pełnej władzy J. Piłsudskiemu (14 XI 1918), pierwsze wybory w odrodzonej Polsce (26 I 1919), uchwalenie małej konstytucji (20 II 1919)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego</p> <p>– omawia wydarzenia, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada 1918 r. jest uważany za datę odzyskania przez Polskę niepodległości</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mała konstytucja, kontrasygnata</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie przez Radę Regencyjną utworzenia niepodległego państwa polskiego (7 XI 1918), powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga do Warszawy (10 XI 1918), powstanie rządu J. Moraczewskiego (18 XI 1918), przyznanie praw wyborczych kobietom (XI 1918), powołanie rządu I.J. Paderewskiego (I 1919)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego</p> <p>– omawia straty i zniszczenia wojenne na ziemiach polskich</p> <p>– wymienia lokalne ośrodki polskiej władzy powstałe w 1918 r. i określa zasięg ich</p>	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie (X 1918), powstanie Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej w Lublinie (XI 1918), utworzenie Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (XII 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Ignacego Daszyńskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na odbudowę państwa polskiego miała sytuacja międzynarodowa w 1918 r.</p> <p>– przedstawia i ocenia reformy rządu J. Moraczewskiego</p> <p>– omawia okoliczności powołania rządu I. J. Paderewskiego</p> <p>– przedstawia działalność polskiej delegacji na konferencji paryskiej</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała POW w czasie I wojny światowej</p> <p>– omawia problemy, z jakimi borykały się lokalne ośrodki władzy powstałe w 1918 r.</p> <p>– omawia sytuację państwa polskiego w czasie pierwszych wyborów w odrodzonej Polsce</p>	<p>– ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w procesie kształtowania się początków niepodległości</p>
----------------------------------	--	---	---	---	--	--

			wpływów – charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej określony w małej konstytucji			
Ustalenie granic na zachodzie i południu	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcje granic Rzeczypospolitej • Sytuacja w zaborze pruskim • Powstanie wielkopolskie • Powstania śląskie • Spór o Śląsk Cieszyński • Pomorze, Warmia i Mazury 	<p>– stosuje pojęcia: <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja federacyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie wielkopolskie (XII 1918–II 1919), plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), plebiscyt na Górnym Śląsku (20 III 1921), III powstanie śląskie (V–VII 1921)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny, na których miały odbyć się plebiscyty</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego</p> <p>– omawia koncepcje granicy wschodniej zaproponowane przez R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>asymilacja</i>, <i>plebiscyt</i>, <i>arbitraż</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), zajęcie Śląska Cieszyńskiego przez Czechosłowację (I 1919), I powstanie śląskie (VIII 1919), zaślubiny Polski z Bałtykiem (10 II 1920), II powstanie śląskie (VIII 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania wielkopolskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Korfatego, Józefa Hallera</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich wybuchło powstanie wielkopolskie</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki kolejnych powstań śląskich</p>	<p>– lokalizuje w czasie: przybycie I.J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), podział Górnego Śląska (X 1921), włączenie Górnego Śląska w granice II Rzeczypospolitej (VII 1922)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni najdalszy zasięg powstań na Górnym Śląsku</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Dowbora-Muśnickiego</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikał sukces powstania wielkopolskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o Śląsk Cieszyński i jak został rozwiązany</p> <p>– wymienia uprawnienia, jakie Polska uzyskała w Wolnym Mieście Gdańsku</p>	<p>– porównuje wizje wschodniej granicy Rzeczypospolitej proponowane przez J. Piłsudskiego i R. Dmowskiego</p> <p>– przedstawia sytuację narodowościową na Górnym Śląsku</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miało powstanie wielkopolskie na decyzję mocarstw o przyznaniu Polsce ziem byłego zaboru pruskiego</p>	<p>– ocenia, która koncepcja granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego</p> <p>– ocenia wkład wielkopolan w walkę o kształt zachodniej granicy odrodzonej Polski</p> <p>– ocenia, czy podział Górnego Śląska po III powstaniu śląskim był korzystny dla Polski</p>

			<p>– przedstawia i ocenia wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku</p> <p>– omawia okoliczności włączenia Pomorza do Polski</p>	<p>– wymienia czynniki, które wpłynęły na niekorzystne dla Polski wyniki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu</p>		
<p>Walki o granicę na wschodzie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Walki polsko-ukraińskie • Początek walki z bolszewikami • Kontrofensywa bolszewicka • Ententa a sprawa polska • Bitwa Warszawska • Traktat ryski • Konflikt polsko-litewski 	<p>– stosuje pojęcie „<i>cud nad Wisłą</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę polsko-bolszewicką (II 1919–III 1921), traktat ryski (18 III 1921)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni Bitwę Warszawską (13–22 VIII 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary przyłączone do Polski na mocy traktatu ryskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie polityczne i militarne miała Bitwa Warszawska</p> <p>– wymienia postanowienia traktatu ryskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Orleńta Lwowskie</i>, <i>linia Curzona</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: układ z Symonem Petlurą (IV 1920), powstanie Rady Obrony Państwa (VII 1920), zajęcie Wilna przez L. Żeligowskiego (X 1920)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: walki o Lwów (XI 1918–IX 1919), bitwę nad Niemnem (IX 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni linię Curzona</p> <p>– identyfikuje postacie: Symona Petlurę, Michaiła Tuchaczewskiego, Wincentego Witosa, Lucjana Żeligowskiego</p> <p>– omawia początek walk polsko-bolszewickich wiosną 1919 r.</p>	<p>– lokalizuje w czasie: kontrofensywę bolszewików (V 1920), konferencję w Spa (VII 1920)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Kijowa przez Wojsko Polskie (V 1920), bitwę pod Zadwórzem (VIII 1920)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Władysława Grabskiego</p> <p>– omawia przebieg walk polsko-ukraińskich o Lwów i Galicję Wschodnią</p> <p>– przedstawia okoliczności podpisania sojuszu polsko-ukraińskiego i jego militarne konsekwencje</p> <p>– omawia przebieg kontrofensywy M.</p>	<p>– lokalizuje w czasie powołanie Zachodnio-ukraińskiej Republiki Ludowej (1918), proklamowanie Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mychajła Hruszewskiego, Siemiona Budionnego, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona</p> <p>– wyjaśnia, jak kształtowała się Ukraińska Republika Ludowa</p> <p>– wyjaśnia, jakie stanowisko zajęły państwa ententy w sprawie konfliktu polsko-ukraińskiego</p>	<p>– ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy</p> <p>– ocenia, czy postanowienia traktatu ryskiego były korzystne dla Rzeczypospolitej</p>

			<p>– omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o Wileńszczyznę</p> <p>– przedstawia okoliczności zajęcia przez gen. Żeligowskiego Wileńszczyzny w 1920 r.</p>	<p>Tuchaczewskiego</p> <p>– porównuje przebieg proponowanej linii Curzona z ostatecznym kształtem granicy polsko-sowieckiej ustalonej w 1922 r.</p> <p>– omawia i ocenia sposób rozwiązania polsko-litewskiego sporu o Wilno</p>		
<p>Pierwsze lata II Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Partie polityczne II RP • Konstytucja marcowa • Wybory prezydenckie • Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej • Kryzys polityczny i gospodarczy 	<p>– lokalizuje w czasie: uchwalenie konstytucji marcowej (17 III 1921), wybory prezydenckie (9 XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego</p> <p>– wymienia ugrupowania polityczne działające w początkach II Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia system trójpodziału władz ustanowiony w konstytucji marcowej</p>	<p>– lokalizuje w czasie: polsko-francuski układ sojusznicy (II 1921), polsko-rumuński układ sojusznicy (1921), zabójstwo prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922), reformę walutową (1924), wybuch wojny celnej z Niemcami (1925)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Korfańskiego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną w początkach funkcjonowania II Rzeczypospolitej</p> <p>– charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej</p> <p>– określa ustrój II Rzeczypospolitej</p>	<p>– lokalizuje w czasie wybory parlamentarne po zakończeniu kadencji Sejmu Ustawodawczego (1922)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Władysława Sikorskiego, Władysława Grabskiego</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich przyjęto konstytucję marcową</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała przewaga władzy ustawodawczej nad wykonawczą w konstytucji marcowej</p> <p>– omawia wyniki wyborów parlamentar-</p>	<p>– lokalizuje w czasie strajk powszechny (XI 1923)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Thugutta, Adama Warskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouina de Courtenay</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób napięta sytuacja polityczna w kraju przyczyniła się do śmierci G. Narutowicza</p> <p>– wyjaśnia przyczyny niestabilności polskich rządów w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości</p>	<p>– ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej</p> <p>– ocenia skuteczność polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej w pierwszej połowie lat 20.</p>

			<p>cji marcowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg pierwszych wyborów prezydenckich w II Rzeczypospolitej – charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w. 	<p>nych w 1922 r. i ich konsekwencje</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miały traktaty w Rapallo i Locarno – wskazuje przejawy kryzysu gospodarczego w pierwszych latach funkcjonowania II Rzeczypospolitej 		
Zamach majowy i rządy sanacji	<ul style="list-style-type: none"> • Przewrót majowy • Nowela sierpniowa • Wzmacnianie władzy piłsudczyków • Kryzys gospodarczy • Wybory brzeskie • Konstytucja kwietniowa 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>sanacja</i>, <i>dyktatura autorytarna</i> – lokalizuje w czasie: zamach stanu J. Piłsudskiego (12–15 V 1926), nowelę sierpniową (2 VIII 1926), konstytucję kwietniową (23 IV 1935) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego – omawia przebieg zamachu majowego – wymienia uprawnienia prezydenta wynikające z konstytucji kwietniowej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>sejmokracja</i>, <i>rządy pułkowników</i>, <i>system prezydencki</i> – lokalizuje w czasie: dymisję prezydenta S. Wojciechowskiego (14 V 1926), wybór I. Mościckiego na prezydenta II Rzeczypospolitej (1 VI 1926) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Józefa Becka – wymienia zjawiska, które budziły niezadowolone społeczeństwo w połowie lat 20. XX w. – przedstawia pośred- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>kolegium wyborcze</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927), założenie Związku Obrony Prawa i Wolności Ludu (1929), wybory brzeskie (XI 1930), proces brzeski (X 1931–I 1932) – identyfikuje postacie: Kazimierza Bartla, Kazimierza Świtalskiego, Felicjana Sławoja Składkowskiego – wyjaśnia, co skłoniło Piłsudskiego do podjęcia decyzji o podjęciu zamachu stanu 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie utworzenie obozu w Berezie Kartuskiej (1934) – wyjaśnia, w jaki sposób J. Piłsudski umocnił swoje wpływy w armii – wyjaśnia, jakie stanowisko zajęły środowiska lewicowe i piłsudczycy wobec rządów centroprawicy – przedstawia, jakie postawy przyjęły istniejące w tym okresie ugrupowania polityczne wobec przewrotu majowego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia motywy, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu – ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej – ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu

		<p>– wyjaśnia, dlaczego ustroj II Rzeczypospolitej po uchwaleniu konstytucji kwietniowej określa się mianem dyktatury autorytarnej</p>	<p>nie i bezpośrednie przyczyny przewrotu majowego</p> <p>– omawia polityczne konsekwencje zamachu majowego</p> <p>– wyjaśnia, jakie zmiany ustrojowe wprowadzała nowela sierpniowa</p> <p>– przedstawia skutki gospodarcze i społeczne Wielkiego Kryzysu</p> <p>– omawia zasady ustrojowe, jakie wprowadzała konstytucja kwietniowa</p>	<p>– omawia proces wzmacniania władzy sanacyjnej</p> <p>– wyjaśnia, jak zmieniła się pozycja prezydenta w wyniku uchwalenia konstytucji kwietniowej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego i w jaki sposób opozycja parlamentarna walczyła z władzą sanacyjną</p> <p>– opisuje, w jaki sposób sanacja walczyła z opozycją polityczną</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do procesu brzeskiego i jakie były jego skutki</p>		
<p>Spółeczeństwo i gospodarka II RP</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja społeczna II Rzeczypospolitej • Wielonarodowa Rzeczpospolita • Ukraińcy i Niemcy w II RP • Żydzi w Polsce • Gospodarka II RP • Reformy Grabskiego • Reforma rolna • Wojna celna z Niemcami • Polityka gospodarcza po 1926 	<p>– stosuje pojęcia: <i>getto ławkowe, numerus clausus</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie budowy Gdyni (1921), reformę walutową (1924), początek budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary, na których duży odsetek ludności stanowiły mniejszości narodowe,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>getto ławkowe, numerus clausus</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie wojny celnej z Niemcami (1925), czteroletni plan inwestycyjny (1936–1940)</p> <p>– charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące terytorium II Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia koncepcje</p>	<p>– lokalizuje w czasie: pakt lanckoroński (1923), budowę magistrali węglowej (1928–1933), ustanowienie getta ławkowego (1937), akcje pacyfikacyjne na Chełmszczyźnie (1938)</p> <p>– omawia problemy, jakie stwarzała wielonarodowość II RP i sposoby radzenia sobie z nimi przez władze polskie</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Polskich Kolei Państwowych (1919), początek hiperinflacji (1923), powstanie Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (1929), powstanie Partii Młodoniemieckiej (1931), porozumienie między piłsudczykami a Ukraińskim Zjednoczeniem Narodowo-Demokratycznym</p>	<p>– ocenia, w jakim stopniu polskim władzom udało się zasymlować mieszkające w Rzeczypospolitej mniejszości narodowe</p> <p>– ocenia skuteczność reform gospodarczych przeprowadzonych w latach 20. XX w.</p> <p>– ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego</p>

	<p>roku</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa COP 	<p>umowną granicę podziału Polski na część A i B</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego – wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące terytorium II Rzeczypospolitej – wyjaśnia, na czym polegał podział na Polskę A i B – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miała budowa portu w Gdyni – określa, jakie ośrodki wydobywania i gałęzie przemysłu rozwinęły się na terenie COP-u 	<p>polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sytuację wyznaniową w II Rzeczypospolitej – wyjaśnia, na czym polegała reforma walcowa W. Grabskiego i jakie były jej konsekwencje – omawia problemy, na jakie napotykała reforma rolna w II Rzeczypospolitej – wyjaśnia, jakie cele zakładał czteroletni plan inwestycyjny – charakteryzuje politykę gospodarczą prowadzoną przez E. Kwiatkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sytuację Żydów w Polsce międzywojennej – omawia nurty, w jakich skupiała się mniejszość żydowska – charakteryzuje problemy gospodarcze, przed jakimi stanęła odrodzona Polska – wskazuje przyczyny zróżnicowania ekonomicznego poszczególnych rejonów odrodzonej Polski – wyjaśnia, jakie korzyści przyniosła Polsce budowa magistrali węglowej – omawia przyczyny i skutki wojny celnej z Niemcami – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na lokalizację COP-u 	<p>(1935)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henryka Józewskiego, Stepana Bandery – omawia działalność polityczną mniejszości narodowych w Polsce – wyjaśnia, z czego wynikało wrognostwo nastawienie mniejszości niemieckiej i ukraińskiej wobec państwa polskiego – omawia sytuację finansową państwa polskiego w latach 20. XX w. 	
<p>Kultura i nauka międzywojennej Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura międzywojenna • Oświata i szkolnictwo wyższe • Rozwój nauki • Sztuki plastyczne • Literatura i sztuka międzywojenna 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie reformę J. Jędrzejewicza (1932) – identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza, 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie Literacką Nagrodę Nobla W. Reymonta (1924) – identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Stefana Banacha, Juliana Tuwima, 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wprowadzenie obowiązków ukończenia szkoły powszechnej (1919), otwarcie Biblioteki Narodowej w Warszawie (1930) – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: założenie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918), powołanie uniwersytetów w Poznaniu i Wilnie (1919), powołanie Funduszu Kultury Na- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza – ocenia dorobek naukowo-kulturalny II RP

	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura popularna i sport w II Rzeczypospolitej • Kinematografia II Rzeczypospolitej 	<p>Eugeniusza Bodo, Hanki Ordonówny</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie obowiązku ukończenia szkoły powszechnej</p> <p>– wyjaśnia, jakie zmiany w oświacie przyniosła reforma J. Jędrzejewicza</p> <p>– charakteryzuje przejawy kultury masowej w Rzeczypospolitej</p>	<p>Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Adolfa Dymyzy, Janusza Kusocińskiego</p> <p>– omawia strukturę szkolnictwa w okresie międzywojennym</p> <p>– omawia osiągnięcia nauki w II Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia kierunki w rozwoju literatury w dwudziestolecie międzywojennym</p>	<p>cie: Hugona Steinhaus, Kazimierza Tatar-kiewicza, Floriana Znanieckiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Poli Gojawiczyńskiej, Kornela Makuszyńskiego, Melchiora Wańkowicza, Jadwigi Smosarskiej, Haliny Konopackiej, Stanisławy Walasiewiczówny</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju kultury międzywojennej w Polsce miał mecenat państwowy</p> <p>– omawia rozwój polskiej architektury okresu międzywojennego</p> <p>– przedstawia rozwój szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej</p>	<p>rodowej (1928)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygal-skiego, Władysława Strzemińskiego, Romana Ingardena, Ludwika Hirszfelda, Juliusza Kadena-Bandrowskiego</p> <p>– omawia osiągnięcia polskiej kinematografii okresu międzywojen-nego</p> <p>– wymienia czynniki, które sprzyjały wzrostowi popularności sportu w Polsce międzywojennej</p>	
Ostatnie lata II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sanacja po śmierci Piłsudskiego • Opozycja antysanacyjna • Polityka zagra- 	<p>– lokalizuje w czasie: pakt o nieagresji między Polską a ZSRS (VII 1932), polsko-niemiecką deklarację o</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>polityka równej odległości</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: śmierć J. Piłsudskiego (12 V 1935), zajęcie</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wymówienie przez Polskę traktatu mniejszościowego (1934), powstanie Frontu</p>	<p>– lokalizuje w czasie: założenie Obozu Radykalno-Narodowego (1934), rozwiązanie Komunistycznej Partii</p>	<p>– ocenia skuteczność polskiej dyplomacji w okresie rządów sanacji</p> <p>– ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń</p>

	<p>niczna sanacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polityka zagraniczna po 1935 roku • Zajęcie Zaolzia • Na drodze ku wojnie • Znaczenie II RP 	<p>nieagresji (I 1934), wystosowanie niemieckich żądań wobec Polski (24 X 1938), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Becka, Ignacego Mościckiego, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa</p> <p>– wymienia żądania wobec Polski wysuwane przez III Rzeszę w 1938 r.</p> <p>– przedstawia postawę polskich władz wobec żądań III Rzeszy</p>	<p>Zaolzia (2 X 1938), wypowiedzenie przez III Rzeszę polsko-niemieckiego paktu o nieagresji (IV 1939), przemówienie sejmowe J. Becka (5 V 1939)</p> <p>– identyfikuje postać Edwarda Rydza-Śmigłego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego</p> <p>– wymienia ugrupowania polityczne należące do opozycji antysanacyjnej</p> <p>– omawia cele polityki zagranicznej Polski w okresie rządów sanacji i sposób ich realizacji</p> <p>– charakteryzuje politykę prowadzoną przez J. Becka w końcu lat 30. XX w.</p> <p>– omawia okoliczności zajęcia Zaolzia</p>	<p>Morges (1936), powstanie Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937), nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Litwą (1938), brytyjskie gwarancje dla Polski (III 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Walerego Sławka, Kazimierza Sosnkowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miał odegrać Obóz Zjednoczenia Narodowego</p> <p>– charakteryzuje ugrupowania polityczne będące w opozycji do rządów sanacji</p> <p>– wyjaśnia, jakie były konsekwencje incydentu na granicy polsko-litewskiej</p> <p>– omawia proces zacieśniania współpracy Polski z Wielką Brytanią i Francją w przededniu wybuchu II wojny światowej</p>	<p>Polski (1938)</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób zajęcie Zaolzia odebrała opinia publiczna w Polsce, a jak potraktowano ten czyn w Europie</p> <p>– przedstawia nastroje panujące na arenie międzynarodowej w ostatnich miesiącach przed wybuchem wojny</p>	<p>niemieckich</p>
--	--	--	--	---	--	--------------------